

Nr 63

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.; given Stockholms slott den 21 mars 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753),
- 2) lag om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50),
- 3) lag om ändring i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning,
- 4) lag om ändring i lagen den 3 december 1965 (nr 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade,
- 5) lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319),
- 6) lag om ändring i lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund,
- 7) lag med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att nuvarande beteckningar på de borgerliga primärkommunerna — landskommun, köping och stad — mönstras ut ur kommunallagarna och ersätts med den enhetliga beteckningen kommun. De skilda beteckningarna på kommunens fullmäktige och styrelse — kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige resp. kommunalnämnd, drätselkammare och stadskollegium — skall enligt förslaget bytas ut mot de enhetliga beteckningarna kommunfullmäktige resp. kommunstyrelse. Den möjlighet som f. n. finns för städer att flytta drätsel förvaltningen från styrelsen till ett särskilt organ föreslås bli öppnad för alla kommuner.

Vidare föreslås att municipalsamhälle inte längre skall finnas och att städernas auktionsmonopol skall upphävas.

Reformerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1971. Auktionsmonopol som utövas skall dock enligt förslaget få bestå intill utgången av år 1972.

1) Förslag

till

Lag

om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753)

Härigenom förordnas, *dels* att 29 § 1 mom. och 79—82 §§ kommunallagen den 18 december 1953¹ skall upphöra att gälla, *dels* att rubriken närmast före 79 § lagen skall utgå, *dels* att i 6—8, 10 och 12 §§, 14 § 2 och 3 mom., 16, 19, 28, 30, 32—34 och 37—39 §§, 46 § 1 mom., 54, 63 och 66 §§ samt 76 § 1 mom. lagen ordet »fullmäktig» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »kommunfullmäktig» eller motsvarande form därav, *dels* att i 12, 20, 21, 24, 25, 54, 66, 69 och 72 §§ lagen ordet »fullmäktigsammanträde» skall bytas ut mot »sammanträde med kommunfullmäktige», *dels* att i 7, 19, 30 och 32—42 §§, 46 § 1 mom., 54, 61, 63 och 70 §§ samt 76 § 2 mom. lagen orden »kommunens styrelse» skall bytas ut mot »kommunstyrelsen», *dels* att 1, 4, 5, 9, 11 och 13 §§, 14 § 1 mom., 15, 17, 18, 22, 23, 26, 27, 31, 43, 45, 47—49, 58, 62, 65, 74 och 75 §§, 76 § 3 mom. samt rubrikerna närmast före 5 och 47 §§ lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att rubriken närmast före 29 § lagen skall lyda »3 kap. Om kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder m. m.»

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Riket är indelat i kommuner. *Kommunerna äro landskommuner, köpingar och städer.*

Råder osäkerhet ————— rätta sträckning.

Om kommunalförbund ————— särskilt stadgat.

Denna lag äger icke avseende å Stockholms stad.

Riket är indelat i kommuner.

Denna lag äger icke avseende å Stockholms kommun.

4 §.

Kommuns beslutanderätt utövas av *kommunens fullmäktige. Fullmäktige äro i landskommun och kö-*

Kommuns beslutanderätt utövas av *kommunfullmäktige.*

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1965: 750, av 6—9 och 33 §§ se 1968: 184, av 28 § 1 och 2 mom., 43, 45 och 49 §§ se 1967: 315, av 28 § 3 mom., 46 § 1 mom., 63 och 75 §§ se 1962: 154 samt av 79 § se 1962: 92.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ping kommunalfullmäktige och i stad stadsfullmäktige.

Förvaltning och verkställighet tillkomma *kommunens styrelse* och övriga nämnder. *Kommunens styrelse är i landskommun och köping kommunalnämnd och i stad drätselkammare eller stadskollegium.*

Förvaltning och verkställighet tillkomma *kommunstyrelsen* och *kommunens* övriga nämnder.

2 kap. Om kommunens fullmäktige

2 kap. Om kommunfullmäktige

5 §.

Fullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

kommun med ————— 60—80.

Fullmäktige besluta, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många fullmäktige skola utses för kommunen. Om beslutet skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas.

Kommunfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

Kommunfullmäktige besluta, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många fullmäktige skola utses för kommunen. Om beslutet skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas.

Har beslut ————— blivit bestämt.

Om bestämmande ————— särskilt stadgat.

9 §.

För val av *fullmäktige* skall kommun med mera än 40 000 invånare indelas i valkretsar. Är folkmängden i kommun mindre än nu sagts men överstiger den 10 000, må valkretsindelning ock företagas, där så befinnes lämpligt. Annan kommun må ej indelas i valkretsar, såframt icke till följd av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden synnerliga skäl föreligga därtill. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kan beräknas komma att utse minst tio *fullmäktige* med

För val av *kommunfullmäktige* skall kommun med mera än 40 000 invånare indelas i valkretsar. Är folkmängden i kommun mindre än nu sagts men överstiger den 10 000, må valkretsindelning ock företagas, där så befinnes lämpligt. Annan kommun må ej indelas i valkretsar, såframt icke till följd av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden synnerliga skäl föreligga därtill. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kan beräknas komma att utse minst tio *kommunfull-*

(Nuvarande lydelse)

tillämpning av vad i följande stycke sägs; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets om möjligt utformas så, att den kan omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bliva lika fördelat på de särskilda valkretsarna i den mån det utan olägenhet kan ske.

I varje valkrets väljes, efter kretsens i mantalslängden upptagna befolkning för året näst före den treårsperiod, som valet gäller, en *fullmäktig* för varje fullt tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens för samma år i mantalslängden upptagna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen. Därest det antal fullmäktige, som med tillämpning av denna regel skall utses, icke uppgår till det för kommunen bestämda antalet, skola för ernående av detta antal de valkretsar, vilkas folkmängd mest överskjuter de tal, som enligt den angivna regeln äro bestämmande för fullmäktiges antal inom valkretsarna, vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en fullmäktig. Äro överskottstalen lika för två eller flera valkretsar, avgöres företrädet genom lottning.

Om indelning i valkretsar äga, efter därom av *kommunens styrelse* uppgjort förslag, *fullmäktige* göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indel-

(Föreslagen lydelse)

mäktige med tillämpning av vad i följande stycke sägs; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets om möjligt utformas så, att den kan omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bliva lika fördelat på de särskilda valkretsarna i den mån det utan olägenhet kan ske.

I varje valkrets väljes, efter kretsens i mantalslängden upptagna befolkning för året näst före den treårsperiod, som valet gäller, en *kommunfullmäktig* för varje fullt tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens för samma år i mantalslängden upptagna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen. Därest det antal fullmäktige, som med tillämpning av denna regel skall utses, icke uppgår till det för kommunen bestämda antalet, skola för ernående av detta antal de valkretsar, vilkas folkmängd mest överskjuter de tal, som enligt den angivna regeln äro bestämmande för fullmäktiges antal inom valkretsarna, vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en fullmäktig. Äro överskottstalen lika för två eller flera valkretsar, avgöres företrädet genom lottning.

Om indelning i valkretsar äga, efter därom av *kommunstyrelsen* uppgjort förslag, *kommunfullmäktige* göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan in-

(Nuvarande lydelse)

ning, sedan tillfälle beretts *fullmäktige* att avgiva yttrande i ärendet.

Beslut om ———— nästa val.

(Föreslagen lydelse)

delning, sedan tillfälle beretts *kommunfullmäktige* att avgiva yttrande i ärendet.

11 §.

Fullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande samt, då fullmäktige så besluta, jämväl en andre vice ordförande. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

För året näst efter det, då val av *fullmäktige* ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

Äro både ordförande och vice ordförande hindrade att inställa sig vid *fullmäktiges* sammanträde, äga fullmäktige utse annan ledamot att för tillfället föra ordet. Intill dess så skett, utövas ordförandeskapet av den till tjänstgöringstiden äldste bland fullmäktige eller, där två eller flera fullmäktige ha lika lång tjänstgöringstid, av den bland dessa, som är till levnadsåldern äldst.

Kommunfullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande samt, då fullmäktige så besluta, jämväl en andre vice ordförande. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

För året näst efter det, då val av *kommunfullmäktige* ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

Äro både ordförande och vice ordförande hindrade att inställa sig vid *kommunfullmäktiges* sammanträde, äga fullmäktige utse annan ledamot att för tillfället föra ordet. Intill dess så skett, utövas ordförandeskapet av den till tjänstgöringstiden äldste bland fullmäktige eller, där två eller flera fullmäktige ha lika lång tjänstgöringstid, av den bland dessa, som är till levnadsåldern äldst.

13 §.

Sammanträden skola av *fullmäktige* hållas enligt ordning, som bestämmes av fullmäktige. Sammanträde skall ock hållas, när länsstyrelsen därom förordnar eller *kommunens styrelse* eller de flesta av

Sammanträden skola av *kommunfullmäktige* hållas enligt ordning, som bestämmes av fullmäktige. Sammanträde skall ock hållas, när länsstyrelsen därom förordnar eller *kommunstyrelsen* eller de flesta av full-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

fullmäktige det begära eller ordföranden finner det nödigt.

mäktige det begära eller ordföranden finner det nödigt.

Vid sammanträde före ----- och förvaltning.

Vid sammanträde i oktober ----- och inkomststat.

Vid sammanträde i december ----- bliva lediga.

Skulle beträffande ----- oktober månad.

14 §.

1 m o m. Kungörelse om *fullmäktigsammanträde* innehållande uppgift om tid och ställe för sammanträdet och de ärenden, som därvid skola behandlas, utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdet anslås å en av kommunen på lämplig plats anordnad anslagstavla (kommunens anslagstavla) och, därest *fullmäktige* så beslutat, jämväl annorstädes. Kungörelsen skall ock senast fyra dagar före sammanträdet delgivas envar fullmäktig.

Därjämte skall tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde samt, därest *fullmäktige* så bestämt, om de ärenden, som skola behandlas, införas i en eller flera ortstidningar senast en vecka före sammanträdet. Vid sammanträde före utgången av december månad avgöres för nästföljande kalenderår, i vilken eller vilka tidningar tillkännagivande skall införas. Därvid böra väljas sådana tidningar, som genom spridning inom olika grupper av kommunens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av beslut i ämnet förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning

1 m o m. Kungörelse om *sammanträde med kommunfullmäktige* innehållande uppgift om tid och ställe för sammanträdet och de ärenden, som därvid skola behandlas, utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdet anslås å en av kommunen på lämplig plats anordnad anslagstavla (kommunens anslagstavla) och, därest *kommunfullmäktige* så beslutat, jämväl annorstädes. Kungörelsen skall ock senast fyra dagar före sammanträdet delgivas envar fullmäktig.

Därjämte skall tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde samt, därest *kommunfullmäktige* så bestämt, om de ärenden, som skola behandlas, införas i en eller flera ortstidningar senast en vecka före sammanträdet. Vid sammanträde före utgången av december månad avgöres för nästföljande kalenderår, i vilken eller vilka tidningar tillkännagivande skall införas. Därvid böra väljas sådana tidningar, som genom spridning inom olika grupper av kommunens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av beslut i ämnet förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning

(Nuvarande lydelse)

än sådan, som omfattas av beslutet, varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

Den omständigheten — — — — — sammanträdets hållande.

(Föreslagen lydelse)

än sådan, som omfattas av beslutet, varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

15 §.

Fullmäktige må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt vad i 16 § eller 63 § andra stycket sägs hindrad att delta i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets handläggande.

Kommunfullmäktige må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt vad i 16 § eller 63 § andra stycket sägs hindrad att delta i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets handläggande.

17 §.

Varje *fullmäktig* äger en röst.

Vid *fullmäktigsammanträde* äger ordföranden eller vice ordföranden i *kommunens styrelse*, ändå att han icke är fullmäktig, ävensom sådan i kommunens tjänst anställd befattningshavare, som sägs i 7 § andra stycket, att vara tillstädes och delta i överläggningarna men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande eller vice ordförande i annan kommunal nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av nämnden eller beredningen, ävensom vid besvarande av interpellation, som framställts till nämndens eller beredningens ordförande. Dylik rätt äger ock revisor

Varje *kommunfullmäktig* äger en röst.

Vid *sammanträde med kommunfullmäktige* äger ordföranden eller vice ordföranden i *kommunstyrelsen*, ändå att han icke är fullmäktig, ävensom sådan i kommunens tjänst anställd befattningshavare, som sägs i 7 § andra stycket, att vara tillstädes och delta i överläggningarna men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande eller vice ordförande i annan kommunal nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av nämnden eller beredningen, ävensom vid besvarande av interpellation, som framställts till nämndens eller beredningens ordförande. Dylik rätt

(Nuvarande lydelse)

vid granskning av den av honom av-
givna revisionsberättelsen.

Efter därom av *fullmäktige* för
varje fall fattat beslut må annan i
kommunens tjänst anställd befatt-
ningshavare än som avses i andra
stycket vara tillstädes vid samman-
träde för att tillhandagå fullmäktige
med erforderliga upplysningar.

(Föreslagen lydelse)

äger ock revisor vid granskning av
den av honom avgivna revisionsbe-
rättelsen.

Efter därom av *kommunfullmäk-
tige* för varje fall fattat beslut må
annan i kommunens tjänst anställd
befattningshavare än som avses i
andra stycket vara tillstädes vid
sammanträde för att tillhandagå
fullmäktige med erforderliga upp-
lysningar.

18 §.

Fullmäktige skola meddela beslut
i ärenden, som hänskjutits till dem
av högre myndighet, ävensom i frå-
ga, som väckts genom framställning
av *kommunens styrelse* eller annan
kommunal nämnd eller genom mo-
tion av fullmäktig.

Kommunfullmäktige skola medde-
la beslut i ärenden, som hänskjutits
till dem av högre myndighet, även-
som i fråga, som väckts genom
framställning av *kommunstyrelsen*
eller annan kommunal nämnd eller
genom motion av fullmäktig.

22 §.

Sedan överläggningen ———— eller nej.

Ordföranden tillkännagiver ———— med klubbslag.

Begäres omröstning, ———— vid val.

Val av *kommunalnämnd*, *drätsel-
kammare*, *stadskollegium* och sådan
kommunal nämnd, som sägs i 44 §
andra stycket, samt av revisorer och
revisorssuppleanter, som avses i 63
§, så ock av två eller flera personer
för särskild beredning av ärenden,
som skola företagas till avgörande
av *fullmäktige*, skall vara proportio-
nellt, därest det begäres av minst
så många väljande, som motsvara
det tal, vilket erhålles, om samtliga
väljandes antal delas med det antal
personer valet avser, ökat med 1.
Om förfarandet vid sådant propor-
tionellt val är särskilt stadgat.

Val av *kommunstyrelse* och sådan
kommunal nämnd, som sägs i 44 §
andra stycket, samt av revisorer och
revisorssuppleanter, som avses i 63
§, så ock av två eller flera personer
för särskild beredning av ärenden,
som skola företagas till avgörande
av *kommunfullmäktige*, skall vara
proportionellt, därest det begäres av
minst så många väljande, som mot-
svara det tal, vilket erhålles, om
samtliga väljandes antal delas med
det antal personer valet avser, ökat
med 1. Om förfarandet vid sådant
proportionellt val är särskilt stad-
gat.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

23 §.

Vill *fullmäktig* till ordföranden i *kommunens styrelse* eller annan kommunal nämnd eller beredning framställa interpellation i ämne, som tillhör fullmäktiges handläggning, skall interpellationen, skriftligen avfattad, avlämnas till fullmäktiges ordförande före det sammanträde, vid vilket den är avsedd att framställas. Fullmäktige besluta utan föregående överläggning, huruvida interpellationens framställande skall medgivas. Lämnas sådant medgivande, bör interpellationen besvaras senast vid nästa sammanträde.

Vill *kommunfullmäktig* till ordföranden i *kommunstyrelsen* eller annan kommunal nämnd eller beredning framställa interpellation i ämne, som tillhör fullmäktiges handläggning, skall interpellationen, skriftligen avfattad, avlämnas till fullmäktiges ordförande före det sammanträde, vid vilket den är avsedd att framställas. Fullmäktige besluta utan föregående överläggning, huruvida interpellationens framställande skall medgivas. Lämnas sådant medgivande, bör interpellationen besvaras senast vid nästa sammanträde.

26 §.

Så snart *fullmäktiges* protokoll blivit justerat, skall avskrift av protokollet överlämnas till *kommunens styrelse* och utdrag därav tillställas de övriga nämnder, åt vilka verkställighet av fullmäktiges beslut uppdragits.

Fullmäktiges protokoll och övriga till deras arkiv hörande handlingar skola på ordförandens ansvar vårdas och förtecknas; dock må handlingar, som ej erfordras för det löpande arbetet, för nyssnämnda ändamål överlämnas till *kommunens styrelse*.

Den som — — — — — riktighet bestyrkt.

Så snart *kommunfullmäktiges* protokoll blivit justerat, skall avskrift av protokollet överlämnas till *kommunstyrelsen* och utdrag därav tillställas de övriga nämnder, åt vilka verkställighet av fullmäktiges beslut uppdragits.

Fullmäktiges protokoll och övriga till deras arkiv hörande handlingar skola på ordförandens ansvar vårdas och förtecknas; dock må handlingar, som ej erfordras för det löpande arbetet, för nyssnämnda ändamål överlämnas till *kommunstyrelsen*.

27 §.

Fullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende besluta, att över-

Kommunfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende be-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

läggningen skall hållas inom stängda dörrar.

sluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar.

Ordföranden vakar ————— upplösa sammanträdet.

31 §.

Ledamöter och suppleanter i *kommunens styrelse* väljas av *fullmäktige* till det antal fullmäktige bestämman. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem.

Ledamöter och suppleanter i *kommunstyrelsen* väljas av *kommunfullmäktige* till det antal fullmäktige bestämman. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem.

Sker ej ————— till tjänstgöring.

43 §.

Fullmäktige må antaga reglemente för *kommunens styrelse*. I reglementet må bestämmas:

Kommunfullmäktige må antaga reglemente för *kommunstyrelsen*. I reglementet må bestämmas:

a) att med ————— nämnder; samt

b) att styrelsen äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till *fullmäktige* icke må beslutas annorledes än av styrelsen samfällt.

b) att styrelsen äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till *kommunfullmäktige* icke må beslutas annorledes än av styrelsen samfällt.

Innan beslut ————— nästa sammanträde.

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom reglementet bestämmas den ordning, i vilken *kommunens styrelse* har att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom reglementet bestämmas den ordning, i vilken *kommunstyrelsen* har att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

Beslut om antagande av reglemente skall underställas länsstyrelsens prövning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

45 §.

Beträffande sådan nämnd, som avses i 44 § andra stycket, skall vad i 31 § andra stycket, 32 §, 33 § andra stycket och 35—42 §§ är föreskrivet med avseende å *kommunens styrelse* äga motsvarande tillämpning.

Nämnd, varom i denna paragraf stadgas, må:

a) om *fullmäktige* så besluta, uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt; samt

b) för vård och förtecknande överlämna nämndens protokoll och övriga till dess arkiv hörande handlingar till *kommunens styrelse*, i den mån handlingarna icke erfordras för det löpande arbetet.

Beslut, vilket — — — — — nästa sammanträde.

Bestämmelser för stadskollegium och drätselkammare i stad med stadskollegium

Beträffande sådan nämnd, som avses i 44 § andra stycket, skall vad i 31 § andra stycket, 32 §, 33 § andra stycket och 35—42 §§ är föreskrivet med avseende å *kommunstyrelsen* äga motsvarande tillämpning.

Nämnd, varom i denna paragraf stadgas, må:

a) om *kommunfullmäktige* så besluta, uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt; samt

b) för vård och förtecknande överlämna nämndens protokoll och övriga till dess arkiv hörande handlingar till *kommunstyrelsen*, i den mån handlingarna icke erfordras för det löpande arbetet.

Särskilda bestämmelser om drätsel-nämnd

47 §.

Stadskollegiet skall i egenskap av kommunens styrelse leda förvaltningen av stadens angelägenheter och hava inseende över övriga nämnders verksamhet. Kollegiet skall med uppmärksamhet följa de frågor, som

Utän hinder av 30 § andra stycket b) må kommunfullmäktige besluta att en särskild drätsel-nämnd skall handhava kommunens drätsel.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

kunna inverka på stadens utveckling och ekonomiska ställning, samt hos stadsfullmäktige och övriga nämnder ävensom hos andra myndigheter göra de framställningar, som finnas påkallade.

Stadskollegiet har vidare:

a) att, såsom i 19 § sägs, bereda ärenden, som skola förekomma till behandling hos stadsfullmäktige;

b) att ombesörja verkställighet av stadsfullmäktiges beslut, i den mån ej verkställigheten uppdragits åt annan;

c) att självt eller genom ombud föra stadens talan i alla mål och ärenden, där detta icke på grund av lag eller stadsfullmäktiges beslut ankommer på annan;

d) att vårda och förteckna de kommunala arkiven, i den mån sådant ej enligt denna lag ankommer på annan; samt

e) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av stadsfullmäktige överlämnas till kollegiet.

Stadskollegiet har ock att taga befattning med de ärenden, vilkas handläggning enligt särskilda författningar ankommer på kommunens styrelse.

Stadskollegiet äger att från stadens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av kollegiets uppgifter.

Bestämmelserna i 31—40, 42 och 46 §§ skola äga motsvarande tillämpning med avseende å stadskollegiet.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

48 §.

Det tillkommer drätselkammaren i stad med stadskollegium:

a) att föra stadens räkenskaper på sätt i 62 § sägs och taga den befattning med stadens drätsel i övrigt, som kan vara föreskriven i det i 49 § angivna reglementet; samt

b) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av stadsfullmäktige eller stadskollegiet överlämnas till drätselkammaren.

Bestämmelserna i 31—40, 42 och 46 §§ skola äga motsvarande tillämpning med avseende å drätselkammaren.

Drätselnämnd skall

a) föra kommunens räkenskaper på sätt i 62 § sägs och taga den befattning med kommunens drätsel i övrigt, som kan vara föreskriven i det i 49 § angivna reglementet; samt

b) i övrigt fullgöra de uppdrag, som av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen överlämnas till drätselnämnden.

Bestämmelserna i 31—40, 42 och 46 §§ skola äga motsvarande tillämpning med avseende å drätselnämnden.

49 §.

Stadsfullmäktige skola antaga ett för stadskollegiet och drätselkammaren gemensamt reglemente.

I reglementet — — — — — motsvarande tillämpning.

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom reglementet bestämmas den ordning, i vilken stadskollegiet och drätselkammaren hava att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

Beslut om antagande av reglemente skall underställas Konungens prövning.

I kommun med drätselnämnd skola kommunfullmäktige antaga ett för kommunstyrelsen och drätselnämnden gemensamt reglemente.

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom reglementet bestämmas den ordning, i vilken kommunstyrelsen och drätselnämnden hava att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

58 §.

Kommun äger upptaga lån intill ett sammanlagt belopp motsvarande för varje å kommunen belöpande skattekrone enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen en utdebitering av sju kronor, så-

Kommun äger upptaga lån intill ett sammanlagt belopp motsvarande för varje å kommunen belöpande skattekrone enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen en utdebitering av sju kronor, såvitt

(Nuvarande lydelse)

vitt angår i landsting ej deltagande stad, och en utdebitering av fem kronor, såvitt angår annan kommun. Lån, som här avses, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må kommun vid förvärv av intecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen intecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Kommun äger — — — — — äldre lånet.

Med lån — — — — — även borgen.

(Föreslagen lydelse)

angår kommun som ej tillhör landstingskommun, och en utdebitering av fem kronor, såvitt angår annan kommun. Lån, som här avses, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må kommun vid förvärv av intecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen intecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

62 §.

Det åligger *kommunens styrelse* att föra fortlöpande räkenskaper över de medel den har om händer.

Annan kommunal nämnd, som omhänderhar medel, skall föra räkenskaper i enlighet med av *kommunens styrelse* givna anvisningar och årligen före den 1 mars, där ej styrelsen bestämmer annan tid, till styrelsen avlämna redovisning för sin förvaltning under nästföregående kalenderår.

Sedan sådan redovisning skett, skall *kommunens styrelse* inom tid, som *fullmäktige* bestämma, dock senast före den 1 april, sammanfatta och avsluta kommunens räkenskaper för nämnda kalenderår.

I stad, där *stadskollegium* finnes, skall vad i denna paragraf stadgas om *kommunens styrelse* äga tillämpning å *drätselkammaren*.

Det åligger *kommunstyrelsen* att föra fortlöpande räkenskaper över de medel den har om händer.

Annan kommunal nämnd, som omhänderhar medel, skall föra räkenskaper i enlighet med av *kommunstyrelsen* givna anvisningar och årligen före den 1 mars, där ej styrelsen bestämmer annan tid, till styrelsen avlämna redovisning för sin förvaltning under nästföregående kalenderår.

Sedan sådan redovisning skett, skall *kommunstyrelsen* inom tid, som *kommunfullmäktige* bestämma, dock senast före den 1 april, sammanfatta och avsluta kommunens räkenskaper för nämnda kalenderår.

I kommun, där *drätselnämnd* finnes, skall vad i denna paragraf stadgas om *kommunstyrelsen* äga tillämpning å *drätselnämnden*.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

65 §.

Revisionsberättelse skall inom tid, som bestämmes av *fullmäktiges* ordförande, avlämnas till honom. Berättelsen skall jämte de förklaringar över framställda anmärkningar, som ordföranden inforrdar, framläggas till granskning och avgörande hos *fullmäktige* vid sammanträde före utgången av juni månad; dock må, där fullmäktige så bestämt, ärendet företagas vid sammanträde senare under året.

Revisionsberättelse skall inom tid, som bestämmes av *kommunfullmäktiges* ordförande, avlämnas till honom. Berättelsen skall jämte de förklaringar över framställda anmärkningar, som ordföranden inforrdar, framläggas till granskning och avgörande hos *kommunfullmäktige* vid sammanträde före utgången av juni månad; dock må, där fullmäktige så bestämt, ärendet företagas vid sammanträde senare under året.

74 §.

Fullmäktiges beslut om nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, skola för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse.

Kommunfullmäktiges beslut om nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, skola för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse.

Fastställelse av ————— annat ändamål.

Om vissa andra beslut, som skola underställas Konungens prövning, sägs i 49, 56 och 60 §§.

Om vissa andra beslut, som skola underställas Konungens prövning, sägs i 56 och 60 §§.

Beslut, som ————— till Konungen.

75 §.

Fullmäktiges beslut om allmän plan för hushållningen med stads donationsjord skall för att erhålla gällande kraft godkännas av länsstyrelsen.

Om *vissa andra* beslut, som skola underställas länsstyrelsens prövning, sägs i 43, 52 och 61 §§ samt 76 § 3 mom.

Om beslut, som skola underställas länsstyrelsens prövning, sägs i 52 och 61 §§ samt 76 § 3 mom.

Underställt beslut ————— därför uppgivas.

Över vägrad ————— hos Konungen.

76 §.

3 m o m. Kommun må utse särskild nämnd med uppgift att upptaga och avgöra besvär över *kommunens styrelses* eller annan kommunal nämnds beslut om tillsättande av eller förordnande å kommunal tjänstebefattning eller entledigande från sådan befattning eller om disciplinär åtgärd mot befattningshavare, där klagan över beslutet eljest skolat föras enligt 2 mom.

Reglemente för sådan besvärsnämnd antages av *fullmäktige*. Beslut om antagande av reglemente skall underställas länsstyrelsens prövning. Där ej annat föreskrives i reglementet, skall vad i 45 § sägs äga tillämpning å besvärsnämnd.

Finnes besvärsnämnd, — — — — — stadgas i 1 mom.

Beträffande klagan — — — — — sägs i 1 mom.

3 m o m. Kommun må utse särskild nämnd med uppgift att upptaga och avgöra besvär över *kommunstyrelsens* eller annan kommunal nämnds beslut om tillsättande av eller förordnande å kommunal tjänstebefattning eller entledigande från sådan befattning eller om disciplinär åtgärd mot befattningshavare, där klagan över beslutet eljest skolat föras enligt 2 mom.

Reglemente för sådan besvärsnämnd antages av *kommunfullmäktige*. Beslut om antagande av reglemente skall underställas länsstyrelsens prövning. Där ej annat föreskrives i reglementet, skall vad i 45 § sägs äga tillämpning å besvärsnämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50)

Härigenom förordnas, *dels* att i 6, 7, 9, 14 och 20 §§, 29 § 2 mom., 35 §, 46 § 2 mom., 47, 49—52, 54, 55, 57—67, 70—72, 74, 76, 77 och 79 §§ samt 80 § 3 mom. kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957¹ ordet »stad» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »kommun» eller motsvarande form därav, *dels* att i 5—20, 24, 27—29, 31, 32, 34, 36 och 38—41 §§, 45 § 1 och 3 mom., 46 § 2 mom., 47, 50 och 51 §§, 53 § 1 mom., 58, 66, 67, 69 och 70 §§ samt 80 § 1 och 3 mom. lagen ordet »stadsfullmäktig» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »kommunfullmäktig» eller motsvarande form därav, *dels* att i 13 §, 15 § 1 mom., 18, 21, 22, 25, 26, 58 och 70 §§ lagen ordet »stadsfullmäktigsammanträde» skall bytas ut mot »sammanträde med kommunfullmäktige», *dels* att i 9, 14, 19, 20, 27 och 31—44 §§, 45 § 2 mom., 46, 47 och 50 §§, 51 § 1 mom., 52 §, 53 § 1 mom., 58, 65, 67 och 74 §§ samt 80 § 2 och 3 mom. lagen ordet »stadskollegiet» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »kommunstyrelsen» eller motsvarande form därav, *dels* att i 20, 31, 34—37, 41, 42 och 44 §§, 46 § 3 mom. och 58 § lagen ordet »kollegiet» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »styrelsen» eller motsvarande form därav, *dels* att 1, 2, 4, 23, 30, 48 och 78 §§ samt rubriken närmast före 30 § lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att rubriken närmast före 5 § lagen skall lyda »2 KAP. Om kommunfullmäktige», *dels* att rubriken »4 KAP. Om stadens drätsel» före 54 § lagen skall ändras till »4 KAP. Om kommunens drätsel».

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Stockholms stad utgör en kommun.

Stockholm utgör en kommun.

¹ Senaste lydelse av 6—10 §§ och 45 § 1 mom. se 1968: 185, av 11 och 14 §§, 15 § 1 mom., 18, 34, 65, 74 och 76—79 §§ samt 80 § 1 och 3 mom. se 1967: 783, av 29 § 1 och 2 mom., 48 § och 51 § 2 mom. se 1967: 316 samt av 29 § 3 mom., 31 och 38 §§, 53 § 1 mom., 63 och 67 §§ se 1962: 155.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Råder osäkerhet — — — rätta sträckning.

Om kommunalförbund — — — särskilt stadgat.

2 §.

Medlem av kommunen är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt *att utgå till staden.*

Medlem av kommunen är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt.

4 §.

Kommunens beslutanderätt utövas av *stadsfullmäktige.*

Förvaltning och verkställighet tillkommer *stadskollegiet i egenskap av kommunens styrelse samt stadens* övriga nämnder.

Kommunens beslutanderätt utövas av *kommunfullmäktige.*

Förvaltning och verkställighet tillkommer *kommunstyrelsen och kommunens* övriga nämnder.

23 §.

Sedan överläggningen — — — — — eller nej.

Ordföranden tillkännagiver — — — — — med klubbslag.

Begäres omröstning, — — — — — vid val.

Val av *stadskollegium* och drättselnämnd samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i 67 §, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av *stadsfullmäktige*, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Val av *kommunstyrelse* och drättselnämnd samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i 67 §, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av *kommunfullmäktige*, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 KAP. . .

Om stadskollegiet och stadens övriga nämnder samt om borgarrådsberedningen

Om kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder samt om borgarrådsberedningen

30 §.

Stadskollegiet skall i *egenskap av kommunens styrelse* leda förvaltningen av *stadens* angelägenheter och hava inscende över övriga nämnders verksamhet. *Kollegiet* skall med uppmärksamhet följa de frågor, som kunna inverka på *stadens* utveckling och ekonomiska ställning, samt hos *stadsfullmäktige* och övriga nämnder ävensom hos andra myndigheter göra de framställningar, som finnas påkallade.

Stadskollegiet har vidare:

a) att, såsom i 20 § sägs, bereda ärenden, som skola förekomma till behandling hos *stadsfullmäktige*;

b) att ombesörja verkställighet av *stadsfullmäktiges* beslut, i den mån ej verkställigheten uppdragits åt annan;

c) att *själv* eller genom ombud föra *stadens* talan i alla mål och ärenden, där detta icke på grund av lag eller *stadsfullmäktiges* beslut ankommer på annan; samt

d) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av *stadsfullmäktige* överlämnas till *kollegiet*.

Stadskollegiet har ock att taga befattning med de ärenden, vilkas handläggning enligt särskilda författningar ankommer på *kommunens styrelse*.

Stadskollegiet äger att från *sta-*

Kommunstyrelsen skall leda förvaltningen av *kommunens* angelägenheter och hava inseende över övriga nämnders verksamhet. *Styrelsen* skall med uppmärksamhet följa de frågor, som kunna inverka på *kommunens* utveckling och ekonomiska ställning, samt hos *kommunfullmäktige* och övriga nämnder ävensom hos andra myndigheter göra de framställningar, som finnas påkallade.

Styrelsen har vidare:

a) att, såsom i 20 § sägs, bereda ärenden, som skola förekomma till behandling hos *kommunfullmäktige*;

b) att ombesörja verkställighet av *kommunfullmäktiges* beslut, i den mån ej verkställigheten uppdragits åt annan;

c) att *själv* eller genom ombud föra *kommunens* talan i alla mål och ärenden, där detta icke på grund av lag eller *kommunfullmäktiges* beslut ankommer på annan; samt

d) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av *kommunfullmäktige* överlämnas till *styrelsen*.

Kommunstyrelsen har ock att taga befattning med de ärenden, vilkas handläggning enligt särskilda författningar ankommer på *styrelsen*.

Kommunstyrelsen äger att från

(Nuvarande lydelse)

dens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av *kollegiets* uppgifter.

(Föreslagen lydelse)

kommunens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av *styrelsens* uppgifter.

48 §.

Stadsfullmäktige skola antaga reglementen för *stadskollegiet*, borgarrådsberedningen och drätselnämnden.

I reglementena för *stadskollegiet* och drätselnämnden må bestämmas:

a) i fråga — — — — — kommunala nämnder,

b) i fråga om *stadskollegiet* och drätselnämnden att var och en av dessa nämnder äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos *staden* att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till *stadsfullmäktige* icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

Innan beslut — — — — — nästa

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom de i första stycket angivna reglementen bestämmas den ordning, i vilken *stadskollegiet*, borgarrådsberedningen och drätselnämnden hava att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

Beslut om antagande av reglemente skall underställas *Konungens prövning*.

Kommunfullmäktige skola antaga reglementen för *kommunstyrelsen*, borgarrådsberedningen och drätselnämnden.

I reglementena för *kommunstyrelsen* och drätselnämnden må bestämmas:

b) i fråga om *kommunstyrelsen* och drätselnämnden att var och en av dessa nämnder äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos *kommunen* att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till *kommunfullmäktige* icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

sammanträde.

I övrigt må, i den mån icke särskilda bestämmelser meddelas i denna lag, genom de i första stycket angivna reglementen bestämmas den ordning, i vilken *kommunstyrelsen*, borgarrådsberedningen och drätselnämnden hava att utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

78 §.

Stadsfullmäktiges beslut om nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, skola för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse.

Fastställelse av ————— annat ändamål.

Om vissa andra beslut, som skola underställas Konungens prövning, stadgas i 48, 60 och 64 §§.

Beslut, som ————— till Konungen.

Kommunfullmäktiges beslut om nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, skola för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse.

Om vissa andra beslut, som skola underställas Konungens prövning, stadgas i 60 och 64 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning

Härigenom förordnas, *dels* att 1 och 33 §§ lagen den 13 juni 1919 om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning¹ skall upphöra att gälla, *dels* att rubriken närmast före 33 § lagen skall utgå, *dels* att 14 och 18 §§ lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Fullmäktige i kommun, vars område genom indelningsändring ökas eller minskas, skola företräda såväl den äldre som den ökade eller minskade kommunen, om Konungen ej bestämmer annat enligt 19 §.

Vidkommande sådan kommun äge Konungen, om förhållandena därtill föranleda, förordna, att samtliga *fullmäktiges* uppdrag skola upphöra, då den nya indelningen träder i kraft, samt nytt val till *fullmäktige* verkställas för tiden till utgången av det år, då allmänna val av fullmäktige nästa gång skola äga rum. Där sådant förordnande meddelats åligger det länsstyrelsen att snarast möjligt under året innan indelningsändringen träder i kraft och sist före den 1 juli, med tillämpning av vad om valdag och fullmäktiges an-

Kommunfullmäktige i kommun, vars område genom indelningsändring ökas eller minskas, skola företräda såväl den äldre som den ökade eller minskade kommunen, om Konungen ej bestämmer annat enligt 19 §.

Vidkommande sådan kommun äge Konungen, om förhållandena därtill föranleda, förordna, att samtliga *kommunfullmäktiges* uppdrag skola upphöra, då den nya indelningen träder i kraft, samt nytt val till *kommunfullmäktige* verkställas för tiden till utgången av det år, då allmänna val av fullmäktige nästa gång skola äga rum. Där sådant förordnande meddelats åligger det länsstyrelsen att snarast möjligt under året innan indelningsändringen träder i kraft och sist före den 1 juli, med tillämpning av vad om valdag och fullmäk-

¹ Lagen omtryckt 1957: 282. Senaste lydelse av 14 och 18 §§ se 1965: 595.

(Nuvarande lydelse)

tal är särskilt stadgat, bestämma vilken dag valet skall äga rum och huru många fullmäktige skola utses ävensom förordna person att kungöra första sammanträdet med fullmäktige och där föra ordet, till dess ordförande valts. Länsstyrelsen äger i samband därmed förordna om kommunens indelning i valkretsar och valdistrikt oberoende av eljest gällande bestämmelser om tid för meddelande av sådant förordnande.

Beträffande kommun, som ovan sägs, äge Konungen, om förhållandena därtill föranleda, ock förordna, att uppdragen för ledamöter och suppleanter i *kommunens styrelse* och övriga nämnder eller i någon eller några av dem skola upphöra, då den nya indelningen träder i kraft, samt nytt val dessförinnan verkställas av de nya fullmäktige för tiden till utgången av löpande tjänstgöringstider.

18 §.

I nybildad kommun skall val av *fullmäktige* förrättas så fort ske kan under året innan indelningsändringen träder i kraft. Om valet icke skall äga rum under år, då allmänna val av fullmäktige förrättas, skall det ej avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Det åligger — — — sådant förordnande.

Länsstyrelsen skall — — — fullmäktige valda.

I nybildad kommun skola *fullmäktige* innan indelningsändringen träder i kraft förrätta val av *kommunens styrelse* och nämnder.

(Föreslagen lydelse)

tiges antal är särskilt stadgat, bestämma vilken dag valet skall äga rum och huru många fullmäktige skola utses ävensom förordna person att kungöra första sammanträdet med fullmäktige och där föra ordet, till dess ordförande valts. Länsstyrelsen äger i samband därmed förordna om kommunens indelning i valkretsar och valdistrikt oberoende av eljest gällande bestämmelser om tid för meddelande av sådant förordnande.

Beträffande kommun, som ovan sägs, äge Konungen, om förhållandena därtill föranleda, ock förordna, att uppdragen för ledamöter och suppleanter i *kommunstyrelsen* och *kommunens* övriga nämnder eller i någon eller några av dem skola upphöra, då den nya indelningen träder i kraft, samt nytt val dessförinnan verkställas av de nya fullmäktige för tiden till utgången av löpande tjänstgöringstider.

I nybildad kommun skall val av *kommunfullmäktige* förrättas så fort ske kan under året innan indelningsändringen träder i kraft. Om valet icke skall äga rum under år, då allmänna val av fullmäktige förrättas, skall det ej avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

I nybildad kommun skola *kommunfullmäktige* innan indelningsändringen träder i kraft förrätta val av *kommunstyrelse* och nämnder.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

I fråga — — — — — nästföljande året.

Valnämnd, som — — — — — av indelningsändringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

4) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 3 december 1965 (nr 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade

Härigenom förordnas, *dels* att i 11 och 15 §§ lagen den 3 december 1965 om kommunala sammanläggningsdelegerade ordet »fullmäktig» eller höjningsform därav skall bytas ut mot »kommunfullmäktig» eller motsvarande form därav, *dels* att 2 och 17 §§ lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Delegerade och suppleanter för varje kommun väljas av *kommunens fullmäktige* senast trettio dagar efter det kommunen fått del av förordnandet om indelningsändringen. Valbar är den som är fullmäktig i kommunen. Bestämmelserna i 22 § fjärde stycket kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) om proportionellt val äga motsvarande tillämpning. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Delegerade och suppleanter för varje kommun väljas av *kommunfullmäktige* senast trettio dagar efter det kommunen fått del av förordnandet om indelningsändringen. Valbar är den som är fullmäktig i kommunen. Bestämmelserna i 22 § fjärde stycket kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) om proportionellt val äga motsvarande tillämpning. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Sedan val ————— som möjligt.

Avgår delegerad ————— motsvarande tillämpning.

17 §.

Bestämmelserna i 33 § andra stycket, 35—39 §§ och 40 § andra stycket kommunallagen om *kommunens styrelse* äga motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kom-

Bestämmelserna i 33 § andra stycket, 35—39 §§ och 40 § andra stycket kommunallagen om *kommunstyrelse* äga motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté.

(Nuvarande lydelse)

mitté. Tillkännagivande som avses i 39 § tredje stycket skall ske på anslagstavlorna i de kommuner som beröras av indelningsändringen.

(Föreslagen lydelse)

Tillkännagivande som avses i 39 § tredje stycket skall ske på anslagstavlorna i de kommuner som beröras av indelningsändringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

5) Förslag

till

Lag

om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319)

Härigenom förordnas, *dels* att i 1 §, 2 § 2 och 3 mom. samt 15 § landstingslagen den 14 maj 1954¹ ordet »stad» eller böjningsform därav skall bytas ut mot »kommun» eller motsvarande form därav, *dels* att 7 och 36 §§ lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Rösträtt vid val av landstingsmän jämte suppleanter tillkommer envar, som i kommun inom landstingskommunen är röstberättigad vid val av *kommunal- eller stadsfullmäktige*.

Rösträtt vid val av landstingsmän jämte suppleanter tillkommer envar, som i kommun inom landstingskommunen är röstberättigad vid val av *kommunfullmäktige*.

Om upprättande ————— kommunala vallagen.

36 §.

Landstingets protokoll ————— beslut uppdragits.

Det tryckta protokollet och de till landstinget inkomna handlingar, vilka befordras till trycket, skola översändas till länsstyrelsen och samtliga landstingsmän samt utdelas till kommunerna för att genom *kommunens styrelses* försorg hållas tillgängliga för kommunens medlemmar.

Det tryckta protokollet och de till landstinget inkomna handlingar, vilka befordras till trycket, skola översändas till länsstyrelsen och samtliga landstingsmän samt utdelas till kommunerna för att genom *kommunstyrelsens* försorg hållas tillgängliga för kommunens medlemmar.

Landstingets protokoll ————— landstinget bestämt.

Den som ————— riktighet bestyrkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

¹ Senaste lydelse av 15 § se 1965: 103.

6) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund

Härigenom förordnas, att 1 och 5 §§, 8 § 1 mom., 12, 21 och 34 §§ lagen den 31 maj 1957 om kommunalförbund¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 m o m. För handhavande av en eller flera kommunala angelägenheter må *städer, landskommuner, köpingar och municipalsamhällen* sammansluta sig till kommunalförbund i den ordning denna lag stadgar.

Sammanslutning för ändamål, som nyss är sagt, må ock kunna ske mellan landstingskommuner samt mellan landstingskommun och *stad*, som icke tillhör landstingskommun.

Vad i ————— visst ändamål.

2 mom. Vad i denna lag sägs om *kommun* skall ock gälla *municipalsamhälle*.

1 m o m. För handhavande av en eller flera kommunala angelägenheter må *kommuner* sammansluta sig till kommunalförbund i den ordning denna lag stadgar.

Sammanslutning för ändamål, som nyss är sagt, må ock kunna ske mellan landstingskommuner samt mellan landstingskommun och *kommun*, som icke tillhör landstingskommun.

5 §.

Vad i 7 § tredje och fjärde styckena, 11 § första och tredje styckena, 12 § samt 14—28 §§ kommunallagen är stadgat om *kommuns fullmäktige* skall äga motsvarande till-

Vad i 7 § tredje och fjärde styckena, 11 § första och tredje styckena, 12 § samt 14—28 §§ kommunallagen är stadgat om *kommunfullmäktige* skall äga motsvarande till-

¹ Senaste lydelse av 8 § 1 mom. se 1968:187.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

lämpning i fråga om kommunalförbunds fullmäktige.

lämpning i fråga om kommunalförbunds fullmäktige.

8 §.

1 mom. Förbundsfullmäktige väljas — — — — — följande året.

Val av ————— under året.

Skall val av förbundsfullmäktige ske i december månad det år allmänna kommunalval ägt rum, skola förbundsfullmäktige väljas av de vid kommunalvalet utsedda ledamöterna av förbundsmedlems fullmäktige. Det ankommer på kommuns fullmäktige att utse en av de nyvalda ledamöterna av *kommunens fullmäktige* att utfärda kungörelse om sammanträde för val av förbundsfullmäktige och att där föra ordet.

Skall val av förbundsfullmäktige ske i december månad det år allmänna kommunalval ägt rum, skola förbundsfullmäktige väljas av de vid kommunalvalet utsedda ledamöterna av förbundsmedlems fullmäktige. Det ankommer på kommuns fullmäktige att utse en av de nyvalda ledamöterna av *kommunfullmäktige* att utfärda kungörelse om sammanträde för val av förbundsfullmäktige och att där föra ordet.

12 §.

Där ej annat är särskilt föreskrivet, skall vad i 30 §, 31 § första stycket första punkten och andra stycket, 32 §, 33 § första stycket första punkten och andra stycket samt 34—46 §§ kommunallagen är stadgat om *kommuns styrelse* och övriga nämnder m. m. äga motsvarande tillämpning i fråga om kommunalförbunds styrelse och övriga nämnder m. m.

Där ej annat är särskilt föreskrivet, skall vad i 30 §, 31 § första stycket första punkten och andra stycket, 32 §, 33 § första stycket första punkten och andra stycket samt 34—46 §§ kommunallagen är stadgat om *kommunstyrelse* och övriga nämnder m. m. äga motsvarande tillämpning i fråga om kommunalförbunds styrelse och övriga nämnder m. m.

21 §.

Kommun, som i 1 § sägs, äger väcka fråga om bildande av kommunalförbund. Sådan fråga kan ock väckas av länsstyrelsen.

Där kommunalförbund — — — — — förbundsordning upprättas.

Hava kommuner enats om antagande av förbundsordning och finner länsstyrelsen, att förbundsordningens bestämmelser icke strida

Kommun och landstingskommun äga väcka fråga om bildande av kommunalförbund. Sådan fråga kan ock väckas av länsstyrelsen.

Har enighet uppnåtts om antagande av förbundsordning och finner länsstyrelsen, att förbundsordningens bestämmelser icke strida mot

(Nuvarande lydelse)

mot lag eller författning samt att bildande av det sålunda föreslagna förbundet skulle medföra allmänt gagn, fastställer länsstyrelsen förbundsordningen och bestämmer den tid, då förbundet skall träda i verksamhet.

(Föreslagen lydelse)

lag eller författning samt att bildande av det sålunda föreslagna förbundet skulle medföra allmänt gagn, fastställer länsstyrelsen förbundsordningen och bestämmer den tid, då förbundet skall träda i verksamhet.

34 §.

Befinnes kommunalförbund — — — — — prövas skäligen.

Yppas skuld, som kommunalförbund ådragit sig, först efter förbundets upplösning, äger vad nu är sagt motsvarande tillämpning beträffande de kommuner, som voro medlemmar av förbundet, då det upplöstes.

Yppas skuld, som kommunalförbund ådragit sig, först efter förbundets upplösning, äger vad nu är sagt motsvarande tillämpning beträffande de kommuner *eller landstingskommuner*, som voro medlemmar av förbundet, då det upplöstes.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

7) Förslag

till

Lag

med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Föreskrift i lag eller annan författning om

1. stad skall i stället avse kommun, som består av område vilket enligt den vid utgången av år 1970 gällande kommunindelningen utgjorde stad, och, i den mån icke Kungl. Maj:t förordnar annat i ärende om ändring i kommunindelningen, kommun, i vilken sådant område ingår,

2. köping skall i stället avse kommun, som består av område vilket enligt den vid utgången av år 1970 gällande kommunindelningen utgjorde köping, och, i den mån icke Kungl. Maj:t förordnar annat i ärende om ändring i kommunindelningen, kommun, i vilken sådant område ingår tillsammans med område som enligt samma indelning utgjorde eller ingick i landskommun,

3. landskommun skall i stället avse, utöver vad som följer av förordnande enligt 1. eller 2., kommun, som består av ett eller flera områden vilka enligt den vid utgången av år 1970 gällande kommunindelningen utgjorde eller ingick i landskommun.

2 §.

Föreskrift i lag eller annan författning om

1. kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall i stället avse kommunfullmäktige,

2. kommunalnämnd, stadskollegium eller, i fråga om stad utan stadskollegium, drätselkammare skall i stället avse kommunstyrelse,

3. drätselkammare i stad med stadskollegium skall i stället avse drätselråd.

3 §.

Föreskrift i lag eller annan författning om municipalsamhälle skall ej längre gälla.

4 §.

Stads ensamrätt till auktionsverksamhet skall upphöra vid utgången av år 1970. Utövar stad vid denna tidpunkt sådan rätt inom visst område, får kommun som består av detta område, eller kommun, i vilken området ingår, intill utgången av år 1972 utöva samma rätt inom detta område eller det större område Kungl. Maj:t i ärende om ändring i kommunindelningen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 21 mars 1969.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTSOON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *enhetlig kommunbeteckning m. m.* och anför.

Inledning

I samband med att statsmakterna lade fast riktlinjerna för den nu pågående kommunindelingsreformen uttalades att en utredning om de med införandet av en enhetlig kommuntyp sammanhängande problemen borde komma till stånd (prop. 1961:180, KU 1962:1, rskr 64). Den 18 maj 1962 fick kommunalrättskommittén i uppdrag att göra en sådan utredning. Kommittén har behandlat denna fråga samtidigt med ett den 31 maj 1963 erhållet uppdrag att förutsättningslöst och allsidigt utreda frågan om avveckling av städernas auktionsmonopol. Uppdragen har redovisats den 15 november 1967 i betänkandet *Enhetlig kommuntyp — Städernas auktionsmonopol m. m.* (SOU 1967:58).¹

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av justitiekanslern, socialstyrelsen, statens vägverk, statens planverk, samtliga länsstyrelser, kammarkollegiet, skolöverstyrelsen, kommerskollegium, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet och Svenska fondhandlareföreningen.

Länsstyrelserna har överlämnat yttranden från 121 städer, 54 köpingar, 83 landskommuner och 3 municipalsamhällen. Dessutom har länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs,

¹ Kommittén har därvid bestått av landshövdingen Ingvar Lindell, ordförande, riksdagsmannen Carl Albert Andersson, direktörerna Harald Aronsson och Sven-Olof Dahlman, riksdagsmannen Nils-Eric Gustafsson, kommunalnämndsordföranden Sture Holmkvist, direktören Sven A. Järdler, f. d. riksdagsmannen Axel Mannerskantz samt riksdagsmannen Olof Westberg.

Gävleborgs samt Västernorrlands län överlämnat yttranden från landstingets förvaltningsutskott, länsstyrelsen i Kronobergs län från länsläkaren, vägförvaltningen och länsarkitektkontoret, länsstyrelsen i Malmöhus län från länsarkitektkontoret samt länsstyrelsen i Värmlands län från överlantmätaren och Svenska kommunförbundets länsavdelning. Kommerskollegium har överlämnat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Malmö, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro, Gävle, Sundsvall och Luleå.

Kommuntyperna

Enligt 1 § kommunallagen (KL) den 18 december 1953 (nr 753) är kommunerna — dvs. de borgerliga primärkommunerna — landskommuner, köpingar och städer.

Landskommunen har utvecklats ur socknen. Denna var ursprungligen en personlig gemenskap mellan de jordägande sockenborna. Genom förordningen den 21 mars 1862 (nr 13) om kommunalstyrelse på landet erkändes socknen som en särskild kommun. Socken blev därigenom ett från de enskilda kommunmedlemmarna skilt rättssubjekt för tillgodoseende av intressen knutna till ett bestämt område. Ett motsvarande erkännande lämnades städerna genom förordningen samma dag (nr 14) om kommunalstyrelse i stad.

För att främja bosättningen i städerna och därmed en livligare handel och utvecklingen av andra näringar gavs med början troligen under slutet av 1200-talet åt städerna särskilda privilegier. Viktiga rättigheter som tillkom städerna på grund av sådana privilegier var bl. a. en monopolställning i fråga om handel och vissa andra näringar och rätten att ta upp avgifter av olika slag. Å andra sidan hade städerna vissa skyldigheter, t. ex. att hålla rådhusrätt. Staten skaffade sig samtidigt ett inflytande över städernas förvaltning som det saknades motsvarighet till på landet. Formerna för statskontrollen har växlat. Slutligen kom viktiga kontrollfunktioner att utövas av magistraten eller i vissa städer av kommunalborgmästaren. En avveckling av städernas näringsrättsliga särställning påbörjades under senare delen av 1700-talet och slutfördes i stort sett genom näringsfrihetsförordningen den 18 juni 1864 (nr 42 s. 1). Också övriga privilegier har efter hand i allt väsentligt avvecklats. Efter statsmakternas beslut år 1964 (prop. 1964: 157, SU 164, rskr 342) om avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten har sålunda städerna bara i ett par mindre väsentliga avseenden en särställning. Också de särskilda formerna för stats tillsynen har efter hand avvecklats. Magistratens eller kommunalborgmästarens återstående statliga förvaltningsuppgifter utskiftades slutligt på andra organ genom statsmakternas

beslut samma år (prop. 1964: 163, ILU 36, rskr 325) om avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna.

Den kommunala organisationen har varit olika utformad i städerna och på landet vilket bl. a. hängt samman med de olika formerna för statsuppsikten. En utjämning har emellertid fortlöpande ägt rum i detta avseende. Viktiga steg i utjämnande riktning togs genom 1862 års kommunalförordningar, som innebar en inbördes anpassning i stora stycken av den kommunala organisationen för städerna och för landskommunerna samt — fr. o. m. år 1955 — genom KL som är den första gemensamma kommunallagen för stad och land. F. n. skiljer sig den kommunala organisationen i landskommuner och städer bara på några få punkter.

Inom ett stort antal lagstiftningsområden gäller olika regler för tätort och för landsbygd. I åtskilliga fall när särregler motiverats av tätortsbehov har sådana getts för städer. I den mån andra regler behövs för landsbygd har sådana getts för landskommuner. I takt med den utveckling som ineburit att många städer inte längre är enbart tätorter och att många nya tätorter inte fått stadsrättigheter har emellertid inom många av dessa lagstiftningsområden särbestämmelserna för stad gjorts tillämpliga på andra tätorter och särregler för landskommun gjorts tillämpliga på delar av städer, varvid den faktiska tätortsgraden fått följa avgörandet. En sådan utveckling pågår fortfarande.

Sedan 1600-talet har vissa samhällen fått köpingsrättigheter. Dessa gav ända in på 1800-talet vissa företräden i förhållande till landsbygden, främst inom det näringsrättsliga området. Några sådana företräden har köpingarna inte längre. Den kommunala organisationen är efter 1862 års kommunallagstiftning densamma som för landskommunerna. I övrigt är köpingarna i stor utsträckning jämställda med städerna i rättsligt avseende.

Lagstiftningen om ordnings-, byggnads- och brandväsendet samt hälsovården avsåg till en början i princip bara städerna. Förordnande kunde emellertid meddelas om att lagstiftningen inom ett eller flera av dessa områden skulle tillämpas också på annan ort. Genom lagen den 27 maj 1898 (nr 54 s. 1) angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrevs att sådan ort, om den inte utgjorde kommun, skulle anses som ett särskilt samhälle (municipalsamhälle) vars medlemmar fick, oberoende av kommunen i övrigt, vårda sådana för samhället gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter som avsågs i lagstiftningen. På sådant samhälle skulle i allt väsentligt bestämmelserna om kommun äga tillämpning. Genom tillkomsten av allmänna ordningsstadgan (AOst) den 14 december 1956 (nr 617), hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663), brandlagen den 30 mars 1962 (nr 90) och brandstadgan den 30 mars 1962 (nr 91) — vilka i huvudsak är tillämpliga på landet

i dess helhet — upphörde möjligheten att bilda municipalsamhällen för handhavande av angelägenheter som avses i dessa författningar. Municipalsamhällen som uteslutande hade hand om sådana angelägenheter upphörde alltså därmed. Enligt 11 § lagen den 18 december 1953 (nr 754) om införande av kommunallagen (KLP) kan visserligen municipalsamhälle för handhavande av angelägenheter enligt AOst fortfarande bildas, om särskilda skäl föreligger, men denna möjlighet har inte utnyttjats.

De municipalsamhällen som finns f. n. är således bara sådana som utgör områden på landet där bestämmelserna för stad i byggnadslagen (BL) den 30 juni 1947 (nr 385) skall äga tillämpning och som skall handha angelägenheter enligt denna lag. Enligt 79 § KL får Kungl. Maj:t förordna att sådant municipalsamhälle skall bildas om särskilda skäl föreligger. Sådant förordnande har inte meddelats. Kvarvarande municipalsamhällen handhar också vissa andra uppgifter, bl. a. vissa angelägenheter enligt lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar (LAV), lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74) och lagen den 14 december 1956 (nr 619) om skyldighet att renhålla gata m. m.

Skillnader mellan de olika typerna av kommuner i fråga om den kommunala organisationen och i fråga om reglerna rörande ändring i kommunindelningen

Den kommunala organisationen

Enligt 4 § KL är kommuns beslutande organ i landskommun och köping kommunalfullmäktige och i stad stadsfullmäktige. Enligt 4 § kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50) (KLS) är det beslutande organet i Stockholm stadsfullmäktige. Kommunens styrelse är enligt 4 § KL i landskommun och köping kommunalnämnd och i stad drätselkammare eller — om Kungl. Maj:t på förslag av stadsfullmäktige med stöd av 29 § KL förordnat det — stadskollegium. I Stockholm utgörs stadens styrelse av stadskollegiet (4 § KLS). Förordnande enligt 29 § KL har meddelats bara för Göteborg och Hälsingborg. I Stockholm är till stadskollegiet knuten en borgarrådsberedning, som består av det antal borgarråd som fullmäktige bestämmer (45 § KLS).

Enligt 30 § KL skall kommunens styrelse, när denna utgörs av kommunalnämnd eller drätselkammare, leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha inseendet över övriga nämnders verksamhet. I paragrafen anges vidare särskilt vissa uppgifter som ankommer på styrelsen, bl. a. att ha hand om kommunens drätsel och därvid själv förvalta kommunens egendom i den mån inte sådan förvaltning uppdragits åt annan nämnd.

För stadskollegium gäller ingen motsvarighet till föreskriften om skyldighet för kommunens styrelse i allmänhet att ha hand om kommunens

drätsel och därvid själv förvalta kommunens egendom. I stad med stadskollegium skall i stället drätselkammaren föra stadens räkenskaper och ta den befattning med stadens drätsel i övrigt som föreskrivs i reglemente för stadskollegiet och drätselkammaren (48 § KL). I Stockholm fullgörs motsvarande uppgifter av en drättselnämnd. I övrigt gäller detsamma i fråga om stadskollegiums och annan kommunstyrelses uppgifter (47 § KL och 30 § KLS).

I kommun utan stadskollegium får fullmäktige enligt 43 § KL anta reglemente för kommunens styrelse. Beslut om antagande av reglemente skall underställas länsstyrelsens prövning. I reglementet får bestämmas dels att med styrelsens medelsförvaltning skall föras samman medelsförvaltning som enligt särskilda författningar ankommer på andra kommunala nämnder, dels att styrelsen får uppdra åt ledamot, avdelning av styrelsen eller tjänsteman hos kommunen att på styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden som anges i reglementet. Vidare får i reglementet bestämmas den ordning i vilken styrelsen skall utöva sina befogenheter och fullgöra sina åligganden i den mån sådana bestämmelser inte finns i KL. I stad med stadskollegium skall fullmäktige enligt 49 § KL anta ett för stadskollegiet och drätselkammaren gemensamt reglemente. I Stockholm skall stadsfullmäktige anta reglementen för stadskollegiet och drättselnämnden (48 § KLS). I reglemente får tas in samma slag av bestämmelser som för styrelsen i kommun utan stadskollegium. Beslut om antagande av reglemente skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Kommunindelningen

Vid ändring i den kommunala indelningen har det viss betydelse om en kommun som berörs av ändringen är en stad eller köping eller om den är en landskommun.

I 2 § lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning (KIL) anges vilka former av kommunala indelningsändringar som kan förekomma. Innebörden av paragrafen är följande. Nybildning av kommun föreligger bl. a. när två eller flera hela landskommuner läggs samman till en kommun. Alla kommuner som ingår i sammanläggningen upplöses. Ett annat fall av indelningsändring föreligger när ett område förs över från en kommun till en annan. I sådana fall består båda kommunerna efter ändringen. Läggs stad eller köping samman med en eller flera landskommuner, betecknas detta inte, som vid sammanläggning av enbart landskommuner, som en nybildning. I stället anses staden eller köpingen bestå medan övriga kommuner upplöses. Läggs köping samman med stad anses staden bestå medan köpingen upplöses. I ett fall har två städer (Öregrund och Östhammar) lagts samman. Den ena staden (Östhammar) ansågs bestå och den andra upplöstes.

Under tiden mellan förordnandet om indelningsändring och ändringens

ikraftträdande utövas enligt 13 § KIL den kommunala beslutanderätten enligt den nya indelningen. I fråga om angelägenhet som avser kommunen enligt den äldre indelningen skall dock denna indelning följas tills den nya indelningen träder i kraft. Beslut som rör bara de gamla kommunerna fattas alltså fram till indelningsändringens ikraftträdande fortfarande av dessa, medan beslut som rör kommunen enligt den nya indelningen fattas av denna. Indelningsändring träder i kraft vid årsskifte. Kungl. Maj:t förordnar om ändringen senast åtta månader tidigare.

Genom ändring år 1965 i KIL och tillkomsten av lagen den 3 december 1965 (nr 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade (prop. 1965: 151, KU 41, rskr 389) tillskapades ett särskilt organ — kommunala sammanläggningsdelegerade — som företräder kommunen enligt den nya indelningen under tiden mellan förordnandet om indelningsändring och ändringens ikraftträdande. Sammanläggningsdelegerade utses alltid för nybildad kommun och efter Kungl. Maj:ts prövning för annan kommun som består efter indelningsändringen, t. ex. stad eller köping som en eller flera landskommuner lagts samman med. Förordnande om sammanläggningsdelegerade meddelas i det senare fallet i allmänhet när indelningsändringen medför en folkmängdsförskjutning på 15—25 %. Före tillkomsten av denna lagstiftning fanns innan nya val för den nybildade kommunen hade förrättats inget organ som företrädde kommunen före ändringens ikraftträdande. I andra indelningsfall företrädde kommunen enligt den nya indelningen av någon av de äldre kommunernas organ, vid sammanläggning av en eller flera landskommuner med stad eller köping av stadens eller köpingens. Detsamma gäller fortfarande om sammanläggningsdelegerade inte utses.

Vid nybildning av kommun måste alltid förrättas val av fullmäktige samt styrelse och övriga nämnder innan den nya indelningen träder i kraft. I andra indelningsfall, t. ex. när en eller flera landskommuner läggs samman med stad eller köping, beror det på Kungl. Maj:ts prövning om nyval till kommunen enligt den nya indelningen skall ske. Förordnande om nyval av fullmäktige meddelas enligt praxis i allmänhet när indelningsändringen medför en folkmängdsförskjutning på 15—25 %. Träder indelningsändring i kraft vid årsskifte efter ordinarie kommunalval meddelas dock inget förordnande av nyval. Det ordinarie valet avser då utan särskilt förordnande kommunerna enligt den nya indelningen.

Städernas särskilda rättigheter och skyldigheter

Genom 1964 års reform avvecklades städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. Av städernas särställning återstår numera bara det auktionsmonopol som städerna kan få utöva och vissa städers egenskap av stapelstad.

Genom skrivelser från rikets ständer till Kungl. Maj:t den 13 december 1734 och Kungl. brev den 25 februari 1735 till överståthållaren kompletterade genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 december 1772 om förbud mot auktioner »hardt nära Tullarne utom Stockholms Stad» tillerkändes Stockholm ett auktionsmonopol. Monopolet innefattar ensamrätt för staden att genom auktionsverk förrätta auktioner.

Genom resolutioner på städernas besvär den 3 december 1680, § 10, den 16 oktober 1723, § 35, och den 12 juli 1731, § 13, medgavs övriga städer rätt att inrätta auktionsverk. Resolutionerna innehåller inget uttryckligt medgivande till en städernas ensamrätt att hålla auktioner. I doktrin och praxis har resolutionerna dock ansetts innebära att i städer där det finns inrättat ett stadens auktionsverk endast verket har rätt att inom stadens område anställa offentlig auktion på enskild egendom (kommunalrättskommitténs betänkande s. 105). Skyldighet har således ansetts föreligga för den som i sådan stad anställt auktion att till auktionsverket betala den auktionsprovision som skulle ha tillkommit verket om försäljningen skett genom dess försorg (NJA I 1882 s. 519). Vidare torde gälla att, om någon efter särskilt tillstånd får rätt att i stället för staden utöva auktionsverksamhet, staden är berättigad till ersättning för det. Exekutiva auktioner omfattas dock inte av monopolen efter utsökningslagens tillkomst år 1877.

Kommunalrättskommittén har lämnat vissa uppgifter om förekomsten av kommunala auktionsverk i städerna (betänkandet s. 105—106). Av Kungl. Maj:t eller länsstyrelse fastställda auktionsreglementen finns för ett 40-tal städer. I reglementena har auktionsverket förklarats ha monopol på att hålla auktioner för försäljning av fast eller lös egendom. I åtskilliga städer har auktionsverk aldrig inrättats, i andra åter har auktionsverk tidigare funnits men blivit nedlagda vilket inneburit att monopolrätten upphört. Det har också förekommit att städer uppgett monopolen men behållit auktionsverket. Kommunen driver alltså i dessa fall auktionsverksamhet genom auktionsverket men hävdar inte någon ensamrätt till verksamheten. Slutligen förekommer att kommuner behållit auktionsmonopolen men mot vederlag avhånt sig ensamrätten till auktionsverksamheten. Sålunda arrenderar f. n. flera städer ut sina auktionsmonopol till privatpersoner eller enskilda företag.

I samband med avvecklingen genom 1964 års reform av vissa städernas rätt till tolag och vissa städernas skyldighet att hålla tullhus behandlades också stapelstadsrätten. Benämningen stapelstad uppkom på 1630-talet. Stapelstäderna var privilegierade på två sätt. Dels var enbart deras hamnar helt öppna för fartyg i utrikes fart, dels hade köpmännen bland stapelstädernas borgerskap ensamrätt till handel med utlänningar. I stort sett alla stapelstäder hade rätt till tolag. Denna utgjorde en sorts tull, som så småningom avlöstes av rätt till tolagsersättning från staten. Rätten till tolag ansågs emellertid inte ingå i stapelstadsrätten. Vad stapelstadsrätten i dag innebär får enligt kommunalrättskommittén anses oklart. Enligt vad som

anfördes i prop. 1964:157 (s. 25) innebär den i stort sett endast att stadens hamn är öppen för alla fartyg som kommer från utlandet oavsett om fartygslasten är tullfri eller inte. Stapelstäderna har fullständig förtullningsrätt, dvs. alla tullklareringsåtgärder som behövs för utrikes handel skall kunna ske där utan särskild kostnad. Stapelstäderna var med undantag för några städer med s. k. vilande stapelstadsrätt skyldiga att hålla tullhusbyggnader. Sådan skyldighet ålåg emellertid också vissa andra städer som inte är stapelstäder — de saknar segelbar förbindelse med saltsjön — men som hade och fortfarande har fullständig förtullningsrätt. Tullhusbyggnadsskyldigheten avvecklades genom 1964 års reform på så sätt att staten övertog ansvaret för tullverkets administrationslokaler. Det ekonomiska ansvaret för lokaler för godsförvaring och liknande bärs fortfarande av kommunen.

Vissa andra rättsliga skillnader

Enligt 1 kap. 1 § rättegångsbalken utgörs allmän underrätt på landet och i stad som hör till domsaga av häradsrätt och i annan stad av rådhusrätt. Häradsrätts och rådhusrätts organisation skiljer sig i vissa avseenden. Intill utgången av år 1964 var stad som inte hörde till domsaga skyldig att hålla rådhusrätt. Sådan stad är fortfarande skyldig att hålla de lokaler, möbler o. d. som behövs för rådhusrätten och svara för uppvärmning, belysning och städning av lokalerna. Motsvarande skyldighet i fråga om häradsrätt åvilar tingshusbyggnadsskyldige, en specialkommun för detta ändamål med i princip tingslaget som verksamhetsområde och med beskattningsrätt inom detta område.

Kungl. Maj:t har i prop. 1969:44 lagt fram förslag till ny enhetlig organisation för underrätterna. Enligt förslaget blir underrättsorganisationens samma för stad och land. Tingshusbyggnadsskyldige behålls tills vidare som huvudman för lokalhållningen inom nuvarande verksamhetsområden. Reformen avses träda i kraft senast den 1 januari 1971.

Enligt 1 § stadgan den 20 november 1964 (nr 679) om notarius publicus skall i stad finnas notarius publicus. Sådan förordnas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen får förordna mer än en notarius publicus i samma stad eller besluta att notarius publicus inte skall finnas i viss stad. Enligt 9 och 10 §§ är notarius publicus skyldig att utföra vissa förrättningar i staden och behörig att utföra vissa utanför staden. Bland förrättningar som notarius publicus är skyldig att utföra är upptagande av protest enligt växellagen den 13 maj 1932 (nr 130) och checklagen den 13 maj 1932 (nr 131). Enligt 88 § växellagen och 66 § checklagen får protest upptas i stad av där anställd notarius publicus och på landet av notarius publicus från närmaste stad.

Enligt 1 § förnyade mäklareordningen den 9 juni 1893 (nr 51) får i stad antas m ä k l a r e för att biträda allmänheten vid vissa köp, försäljningar och andra avtal. När mäklare utsetts har denne vidare vissa uppgifter enligt förordningen den 23 oktober 1914 (nr 299) om vad vid försäljning av värdepapper i vissa fall skall iakttagas. Enligt vad som framgått av kommunalrättskommitténs betänkande och remissyttrandena finns f. n. mäklare bara i Stockholm, Göteborg och Ystad. Mäklare antas av stadens handels- och sjöfartsnämnd men förordnas av länsstyrelsen. Handels- och sjöfartsnämnd handlägger ärenden enligt mäklareordningen. I Stockholm och Göteborg skall nämnderna dessutom enligt 2 § stadgan den 10 november 1911 (nr 113) angående dispaschörsväsendet yttra sig över ansökan till ledig dispaschörsbefattning. Handels- och sjöfartsnämnd finns enligt kommunalrättskommittén f. n. i ett 30-tal städer, däribland Stockholm och Göteborg. Utöver de specialreglerade uppgifter som enligt vad som sagts nu kan förekomma i Stockholm och Göteborg handlägger handels- och sjöfartsnämnderna frågor inom ramen för kommunens allmänna kompetens.

Avgörande för frågan vilka materiella regler för fastighetsbildningen som skall tillämpas är i princip om marken ligger i stad eller på landet. Huvudregeln är att i stad bestämmelserna i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad (FBLS) skall tillämpas medan på landet lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet (JDL) och lagen samma dag (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet (SML) skall gälla. Från denna regel — som alltså låter kommuntypen vara avgörande — finns betydelsefulla undantag. Undantagen innebär att de bestämmelser som gäller för stad i vissa fall skall tillämpas för landet. Möjlighet till undantag i motsatt riktning finns enligt lagen den 11 december 1964 (nr 783) med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m. m. Lagens innebörd är i huvudsak att ändringar i den kommunala indelningen inte skall påverka frågan om tillämplig fastighetsbildningslag. Fastighetsbildningsverksamheten enligt JDL och SML ankommer i stort sett på den statliga lantmäteriororganisationen. I städer och stadsliknande samhällen, där FBLS gäller, sköts fastighetsbildningen i vissa fall av den statliga lantmäteriororganisationen och i övrigt av det kommunala mätningväsendet. Kommunalanställda mätningmän finns i flertalet städer, några köpingar och ett fåtal landskommuner, medan ett antal mindre städer, en del köpingar och vissa andra samhällen i stället har särskilt förordnade förrättningsmän som sköter fastighetsbildning m. m.

Kungl. Maj:t har den 19 april 1968 beslutat att till lagrådet remittera ett förslag till ny fastighetsbildningslag. Enligt förslaget skall enhetliga regler gälla för stad och landsbygd. Kommuntypen skall alltså inte längre vara i princip avgörande för vilka regler som skall gälla för fastighetsbildningen.

I lagrådsremissen föreslås ingen dag för ikraftträdande av den nya lagstiftningen. Som riktpunkt för arbetet gäller emellertid den 1 januari 1972. För utredning av fastighetsbildnings- och mätningstväsandets organisation har tillkallats sakkunniga som bl. a. skall undersöka möjligheterna att åstadkomma en enhetlig fastighetsbildningsorganisation (beträffande de sakkunnigas direktiv se 1967 års riksdagsberättelse Jo: 29). Förslaget till fastighetsbildningslag har i de delar den berör fastighetsbildnings- och mätningstväsandet fått ett innehåll som är oberoende av hur denna organisationsfråga löses.

I fråga om fastighetsregistreringen gäller olika regler för stad och land. Huvudregeln är att i stad skall föras stadsregister enligt 7 kap. FBLS och förordningen den 12 maj 1917 (nr 281) med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad (fastighetsregisterförordningen) och att på landet skall föras jordregister enligt förordningen den 13 juni 1908 (nr 74) angående jordregister (jordregisterförordningen). Kungl. Maj:t får dock förordna dels att jordregister skall föras för stad eller del av stad, dels att stadsregister skall föras för samhälle på landet, dvs. köping eller municipalsamhälle, eller för annan ort på landet. Jordregister förs av tjänstemän i lantmäteriet. Stadsregister förs i vissa fall av kommunal tjänsteman och i andra fall av statstjänsteman.

Statsmakterna har år 1968 fattat principbeslut om införande av ett enhetligt fastighetsregister (prop. 1968: 1 bil. 4 punkt A 12, 3LU 5, rskr 80). Arbetet härmed pågår främst inom centralnämnden för fastighetsdata.

Också inom inskrivningstväsandet gäller i princip skilda regler för stad och land. Grundläggande bestämmelser om fastighetsböcker finns bl. a. i kungörelsen den 14 september 1875 (nr 70) om huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras. Kungörelsen innehåller olika regler för stad och land. Enligt lagen den 3 juni 1932 (nr 169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet har i stort sett alla fastigheter på landsbygden blivit upplagda i nya fastighetsböcker. Kungl. Maj:t har också i ett stort antal fall medgett att i stad fastighetsbok får föras på samma sätt som för landet. Inskrivningskommittén undersöker de tekniska och ekonomiska möjligheterna att ordna fastighetsbokföringen enligt ett ADB-system (beträffande de sakkunnigas direktiv se 1966 års riksdagsberättelse Ju: 69). I ett sådant system torde anledning saknas till skilda regler för stad och land. I övrigt kommer skillnaderna mellan de regler som gäller för stad och land att falla bort om det förslag till ny jordabalk genomförs som i väsentliga delar redan granskats av lagrådet och som är avsett att föreläggas 1970 års riksdag.

BL innehåller i skilda kapitel bestämmelser för stad och vissa stadsliknande samhällen samt för landet i övrigt. Bl. a. gäller i princip att detaljplan upprättas som stadsplan i stad och som byggnadsplan på landet. Byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612) innehåller däremot ingen sådan uppdelning.

BL:s bestämmelser för stad äger motsvarande tillämpning på köping (88 § BL). Nämnade bestämmelser skall vidare äga tillämpning på annat samhälle där bestämmelser för stad i äldre byggnadslagstiftning var tillämpliga när BL trädde i kraft. Kungl. Maj:t får också enligt 90 § förordna att BL:s bestämmelser skall äga motsvarande tillämpning på tätare befolkad ort på landet. Tidigare innebar förordnande enligt 90 § att orten automatiskt blev municipalsamhälle. Efter den 1 januari 1964 har emellertid sådant förordnande inte denna verkan. Som tidigare nämnts krävs numera för att orten skall bli municipalsamhälle särskilt förordnande enligt 79 § KL. Behövs för tätare befolkad ort inom kommun på landet stadsplan men bör förordnande enligt 90 § BL inte meddelas, skall enligt 105 § kommunen upprätta stadsplan. Förordnande enligt 90 § medför, som framgår av det följande, att särbestämmelser för stad i vissa andra författningar blir tillämpliga på den ort förordnandet avser. Bygglagutredningen som tillsattes i april 1968 skall göra en allmän översyn av byggnadslagstiftningen och därvid bl. a. söka utforma för stad och landsbygd gemensamma planinstitut (beträffande utredningens direktiv se 1969 års riksdagsberättelse K: 55).

I fråga om väghållningsskyldigheten gäller olika bestämmelser för stad och landsbygd. Enligt LAV är väghållare på landet kronan och inom stads område staden. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens vägverk får förordna att kronan skall vara väghållare inom visst område av stad. Kungl. Maj:t får också förordna att kronan skall vara väghållare inom viss stad i dess helhet liksom att köping eller annat samhälle för vilket BL:s bestämmelser för stad äger tillämpning skall vara väghållare inom sitt område eller del av detta. I vägfrågor företräds de lokala väginressena på landet och i de städer där kronan ensam är väghållare av vägnämnder och länsvägnämnder. Bestämmelser om sådana nämnder finns i lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder.

1960 års vägsakkunniga har i betänkandet Allmänna vägar (SOU 1968: 17) föreslagit att också landskommun skall kunna vara väghållare inom sitt område eller del av detta. Vägnämnds funktioner föreslås bli överförda till kommunerna.

Enligt 1 § lagen om skyldighet att renhålla gata m. m. är stad skyldig att svara för renhållningen och, under vissa förutsättningar, snöröjningen inom viss del av stadsplanelagt område av staden. Lagens bestämmelser om stad äger enligt 4 § motsvarande tillämpning på köping och annat samhälle där BL:s bestämmelser för stad skall tillämpas.

Enligt A O s t och lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster (LAS) gäller i vissa avseenden särbestämmelser för stad och köping. Skyldighet att söka tillstånd för att använda allmän plats inom stadsplanelagt område för vissa ändamål föreligger sålunda enligt 2 § A O s t i stad och köping. För sprängning, fyrverkeri och skjutning med eld-

vapen inom sådant område krävs också tillstånd (6 § AOst). Den som ej fyllt 16 år får inom sådant område inte utan tillstånd använda luftbössor o. d. för skjutning (6 § AOst). För vissa offentliga tillställningar och allmänna sammankomster krävs anmälan i stad och köping (13 § AOst och 4 § LAS). Tillståndsplikt enligt 2 och 6 §§ AOst gäller också i samhälle där BL:s bestämmelser för stad äger tillämpning. Anmälningsskyldighet enligt 13 § AOst och 4 § LAS kan föreskrivas i annan kommun än stad eller köping eller del av sådan kommun.

Enligt 14 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663) skall i stad med minst 40 000 invånare finnas en eller flera stadsläkare för att biträda hälsovårdsnämnden i tillsynen över allmänna hälsovården och i övrigt gå nämnden tillhanda. I annan kommun med minst 15 000 invånare bör också finnas stadsläkare eller motsvarande läkare om det behövs.

Enligt 14 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) får utminuteringsställe finnas bara i stad, köping eller municipalsamhälle med minst 5 000 invånare. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen får dock medge undantag härifrån om särskilda skäl föreligger.

Enligt 1 § lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning får meddelas förbud för barn att inom stads, köpings eller municipalsamhälles område bjuda ut till försäljning eller dela ut vissa slag av varor i den mån det inte är förbjudet att använda barn till sådant arbete enligt arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1). Förbud meddelas av kommunens (municipalsamhällets) beslutande organ. Beslut om förbud underställs länsstyrelsens prövning (2 §).

Bestämmelser om landstingskommuns indelning i valkretsar finns i 10—13 §§ landstingslagen (LL) den 14 maj 1954 (nr 319). Innebörden av bestämmelserna är i huvudsak följande. Valkrets skall bestå av en eller flera kommuner och ha ett sammanlagt invånarantal av i princip mer än 25 000 invånare. Kommuner får inte utan särskilda skäl gemensamt utgöra en valkrets, om deras sammanlagda invånarantal är högre än 60 000. Stad med mer än 20 000 invånare bildar egen valkrets om inte särskilda skäl finns att med staden föra samman en eller flera kommuner till en valkrets. Stad med mindre folkmängd än 20 000 förenas med annan stad eller andra städer eller med angränsande landsbygd till en valkrets. På landsbygden görs valkretsindelningen efter domsaga eller tingslag, om det lämpligen kan ske. Annan valkrets än sådan i vilken ingår två eller flera städer skall såvitt möjligt utformas så att den kan omslutas med en sammanhängande gränslinje.

I kommunalavallagen (KVL) den 6 juni 1930 (nr 253), lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen (ValL) och lagen den 15 april 1966 (nr 92) med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1967—1970 m.m. nämns val av kommunalfullmäktige och val av stadsfull-

mäktige som två skilda typer av val. Reglerna för de två typerna av val är emellertid helt och hållet gemensamma.

Kommunernas tätortsgrad

Med tätortsgrad avses i den officiella statistiken den andel av befolkningen som bor inom tätort. Som tätort räknas därvid i princip alla hus-samlingar med minst 200 invånare och med ett inbördes avstånd av högst 200 meter.

Tätortsgraden inom de olika kommunerna enligt 1965 års folk- och bostadsräkning framgår av nedanstående tabell.

Tätortsgrad %	Antal kommuner	Därav	
		lands- kommuner	städer och köpingar
0—9,9	65	65	—
10—29,9	195	195	—
30—49,9	214	206	8
50—69,9	150	131	19
70—89,9	136	57	79
90—99,9	127	21	106
100	13	—	13
Summa	900	675	225

Enligt nu gällande planer för länens indelning i kommuner kommer antalet kommuner sedan planerna genomförts att uppgå till 280. Med den praxis som hittills tillämpats i fråga om kommuns benämning efter indelningsändring skulle av dessa kommuner 120 komma att vara städer, 69 köpingar och 91 landskommuner.

Kommunalrättskommitténs förslag

Kommuntyperna

Kommittén erinrar inledningsvis om 1962 års beslut om kommunindelingsreform och dess syfte att genom förening av tätort och glesbygd få till stånd kommuner som från näringsgeografisk synpunkt utgör sammanhållna regioner. De nya kommuner som skapats eller skapas med tillämpning av denna princip innehåller således både tätorter och stora områden av ren landsbygd. Enligt hittillsvarande praxis har stad och köping efter sammanläggning med landskommun behållit stads- resp. köpingsbeteckningen. Fortsätter denna praxis kommer efter kommunindelingsreformens genomförande i åtskilliga fall städer och köpingar att omfatta mycket stora glesbygdsområden. Åtskilliga landskommuner kommer å andra sidan att

innehålla tätortsbildningar av ansevärd storlek. Kommittén framhåller att det knappast står i samklang med den allmänna uppfattningen av begreppet stad — vare sig utom eller inom landet — att detta avser såväl tätort som väldiga glesbygdsområden. Kommittén erinrar vidare om att genom reformer under 1960-talet vissa särskilda rättigheter och skyldigheter som tillkom städer avvecklats. F. n. pågår också lagstiftningsarbete inom flera rättsområden med syfte bl. a. att avskaffa de formella rättsliga skillnader mellan stad och land som följer av att vissa rättsregler har anknytning till kommuntyperna. Så småningom kan väntas att alla rättsregler blir tillämpliga på varje primärkommunal enhet oavsett kommuntyp. Utvecklingen kan alltså sägas leda fram mot allt mindre skillnader mellan landskommuner och städer.

Kommitténs arbete bygger på en inventering av författningar med anknytning till primär- och specialkommuntyperna. Genomgången omfattar inte alla författningar med sådan anknytning men visar enligt kommittén ändå att ett allmänt införande av en enhetlig kommuntyp i svensk lagstiftning måste vara en uppgift på lång sikt.

Enligt kommitténs mening har utvecklingen lett fram till att det inte längre är lämpligt att i kommunallagstiftningen upprätthålla skilda primärkommunbegrepp. I stället bör man enligt kommittén införa ett enda arbetsbegrepp, nämligen begreppet kommun.

Kommittén föreslår därför att beteckningarna landskommun, köping och stad mönstras ut ur KL, KLS, KIL, lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund (KFL) och LL samt ersätts med beteckningen kommun i de fall då en ersättningsbeteckning behövs. Detta kommer att medföra att man i fortsättningen inte kan knyta ny rättslig reglering till skilda kommuntyper eller till gällande benämningar på de kommunala organen. Enligt förslaget skulle lagändringarna ha trätt i kraft den 1 januari 1969.

Vidare föreslår kommittén en bestämmelse, som övergångsvis reglerar verkningarna av att kommuntyperna mönstras ut ur KL. Enligt bestämmelsen skall rättslig reglering knuten till beteckningarna landskommun, köping och stad gälla till dess annat föreskrivs i lag eller annan författning. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att bevara möjligheten att fortsättningsvis använda den nu gällande, med hänsyn till kommuntyp differentierade regleringen, i första hand för de områden där sådan reglering gäller nu. När man efter framtida kommunsammanläggningar inte längre får kommuner av exempelvis typen stad, bör enligt kommittén i varje särskilt fall bestämmas om regleringen skall ha annat territoriellt giltighetsområde än tidigare.

Den dag det samband mellan rättsregel och kommuntyp som nu finns i olika författningar upplösts eller neutraliserats synes enligt kommittén hinder inte möta mot att använda benämningarna stad eller köping på varje tätortsbildning.

Införs en enhetlig kommutyp i kommunallagstiftningen är frågan om möjlighet skall ges att inom varje kommun bilda municipalsamhälle eller om denna möjlighet skall upphöra och municipalsamhällena avvecklas. Kommittén finner att förvaltning genom municipalsamhälle är en mindre lämplig ordning. Moderkommunerna kan utan större olägenhet överta samhällenas förpliktelser och tillgångar. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av att Kungl. Maj:t sedan år 1955 inte meddelat något förordnande om municipalsamhälle och att i stället under de senaste åren en inte obetydlig frivillig avveckling av municipalsamhällena ägt rum finner kommittén att municipalsamhällena bör avvecklas. Det bör ske vid utgången av löpande valperiod, dvs. den 31 december 1970.

Den kommunala organisationen. Regler om ändring i kommunindelningen

Kommitténs majoritet föreslår att de skilda benämningarna på kommunens fullmäktige och styrelse mönstras ut ur KL och ersätts med begreppen kommunens fullmäktige och kommunens styrelse.

Två ledamöter i kommittén har en från majoriteten avvikande mening om benämningarna på kommunens fullmäktige och styrelse och anför att syftet med majoritetens förslag är att man i lagstiftningssammanhang endast skall använda sig av begreppen kommunens fullmäktige och kommunens styrelse men att man inom kommunerna tills vidare skall ha möjlighet att använda de tidigare benämningarna. Reservanterna kan inte ansluta sig till detta förslag utan förordar att i lagtexten sätts ut en benämning på fullmäktige resp. styrelse. På längre sikt måste det nämligen te sig ändamålsenligt att alla kommuner har samma namn på fullmäktige och styrelse. Genom att redan nu införa enhetliga namn i lagtexten underlättar man enligt reservanterna en utveckling i denna riktning. Som benämningar föreslår reservanterna kommunfullmäktige resp. kommunstyrelse.

Kommittén framhåller att en grundläggande utgångspunkt för all kommunallagstiftning är att kommunerna inom en av lagstiftaren bestämd yttre ram skall få ordna sin förvaltning och sina verksamhetsformer efter varje kommuns skiftande behov. Med hänsyn härtill föreslår kommittén att varje kommun ges möjlighet att skapa en organisation med en särskild drätselrådskommitté skild från kommunens styrelse som har hand om drätselrådsväsendet. Organisationsformen stadskollegium-drätselrådskammare, som f. n. är förbehållen större städer, skulle alltså kunna användas i alla kommuner. Den förut nämnda principen bör enligt kommitténs mening också medföra att Kungl. Maj:t inte bör pröva förutsättningarna för denna organisationsform om kommunen funnit den lämplig. Kommittén föreslår alltså att beslut att inrätta en särskild nämnd för drätselrådsväsendet inte skall behöva underställas.

Enligt kommittén får det anses vara av största vikt att i de fall då drätselrådskommitté inrättas förhållandet mellan styrelsen och drätselrådskommittén regleras.

ras. Kommittén föreslår därför att kommunen i sådant fall skall anta ett gemensamt reglemente för styrelsen och drätselnämnden, som närmare bestämmer de båda organens behörighet och befogenhet.

Frågan om sådant reglemente skall underställas länsstyrelsens prövning behandlar kommittén i sammanhang med frågan huruvida bestämmelsen i 43 § KL om underställning av beslut om antagande av reglemente för styrelsen bör upphävas. Bestämmelsen ter sig enligt kommitténs mening föråldrad. Den synes ha kommit till för att värna om förhållanden som numera får anses tillräckligt skyddade genom kommunalbesvärsinstitutet. Någon motsvarande underställningsregel gäller inte för landstingskommun eller kyrklig kommun. Kommittén föreslår därför att varken gemensamt reglemente för styrelse och drätselnämnd, när sådan nämnd har hand om drätsel förvaltningen, eller reglemente för styrelse i andra fall skall underställas.

Kommittén finner att förslaget om en enhetlig kommuntyp inte med nödvändighet leder till att varje primärkommunal enhet skall ha samma yttre författningsram för sin organisation. Det kan därför mycket väl finnas en särskild kommunallag för Stockholm vid sidan av kommunalförfattningen för övriga enheter. Eftersom det knappast ingått i kommitténs uppdrag att söka utforma en gemensam kommunal författning för Stockholm och övriga kommuner, föreslår kommittén endast den ändringen i KLS att beteckningen stad mönstras ut ur lagen.

En följd av att beteckningarna på kommuntyperna mönstras ut ur såväl KL som KIL torde enligt kommittén bli att Kungl. Maj:t i varje indelningsärende får pröva frågan om nybildning av kommun skall ske eller inte. Namngivningen av de nya kommunbildningarna skall ske i sammanläggningsärendet. Därvid synes enligt kommittén bl. a. de i kommunindelningskommitténs betänkande SOU 1945: 38 s. 275 redovisade riktlinjerna kunna följas.

Städernas särskilda rättigheter och skyldigheter

Eftersom städernas auktionsmonopol är knutet till begreppet stad kan det enligt kommitténs mening inte behållas annat än övergångsvis i sin nuvarande form, om en enhetlig kommuntyp införs. Det synes kommittén mindre lämpligt att införa kommunalt auktionsmonopol i samtliga kommuner. Större delen av befolkningen skulle därigenom berövas möjligheten att fritt ordna med försäljningen av sin lösa och fasta egendom på auktion. Ett monopol kan vidare beröva privat verksamhet av samma eller närliggande slag möjlighet till konkurrens på lika villkor. Ett kommunalt auktionsverk innebär för den enskilde den fördelen, att denne alltid är tillförsäkrad rätten att få auktion ombesörjd mot fastställd taxa och med redovisningsansvar för kommunen. En sådan kommunal verksamhet behöver emellertid inte förbindas med en monopolrätt för kommunen. Där det är

ett allmänt till kommunen knutet intresse att kommunen för sina medlemmar håller auktionsverk blir detta en kommunal angelägenhet enligt den allmänna kompetensregeln i 3 § KL.

Kommittén tar också upp frågan om man för att skapa ökad trygghet kring auktionsförfarandet bör införa bestämmelser om auktorisation för enskilda personer och företag som sysslar med auktionsverksamhet. Enligt kommittén torde erfarenheterna av den privata auktionsverksamheten inte vara sådana att några bestämmelser om auktorisation är påkallade.

Kommittén föreslår alltså att det auktionsmonopol som vissa städer nu innehar avskaffas. Detta torde enligt kommittén kunna ske genom att Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar att upphäva de brev och resolutioner som reglerar auktionsmonopolet. Viss övergångstid behövs dock. Enligt kommitténs uppfattning bör monopolet övergångsvis få stå kvar till år 1973.

Offentlig auktion skulle härefter fritt få utövas av enskilda och av kommuner med stöd av 3 § KL. Auktionsavgifter som kommunerna i sådant fall tar ut för sina tjänster får bedömas som privaträttsliga och bör därför inte underställas statlig myndighets prövning.

Enligt kommitténs mening finns inte längre skäl att behålla begreppet stapelstadsrätten, som alltjämt förekommer i fråga om vissa städer. När de tulluppbörds- och varuinförselfrågor som i dag möjligen kan ha viss anknytning till stapelstadsrätten skall lösas, bör enligt kommitténs mening den moderna tidens krav vara mer riktgivande än de bedömningar som en gång låg till grund för meddelande av stapelstadsrätt.

Remissyttrandena

Kommuntyperna

Remissinstanserna delar nästan undantagslöst kommitténs uppfattning att det inte längre är lämpligt att i kommunallagstiftningen använda skilda beteckningar på olika typer av primärkommuner.

Avvikande uppfattning anmäler *stadsfullmäktige i Alingsås*, som avstyrker kommitténs förslag, och *drätselkammaren i Boden*, som inte kan vitsorda att förekomsten av tre olika kommuntyper medför olägenheter och därför anser att åtminstone kommuntyperna stad och landskommun bör behållas, medan köpingar och municipalsamhällen avskaffas. Också *stadsfullmäktige i Vadstena* är tveksamma och menar att kommittén skjutit över målet när den föreslår att benämningarna stad och köping skall tas bort ur kommunallagstiftningen. *Drätselkammaren i Hjo* tillstyrker i princip kommitténs förslag om en enhetlig kommuntyp men förordar stad som benämning på den enhetliga kommunbildningen.

I vissa remissyttranden berörs frågan om kommunernas benämning i framtiden. *Svenska stadsförbundet* anmärker att det i betänkandet inte

närmare har klarlagts, om de enskilda kommunerna skall få framträda under sina nuvarande benämningar. Får de inte det måste kostnadskrävande omställningar företas. Med hänsyn till det sätt på vilket kommittén har redovisat sitt förslag finner förbundet emellertid att förslaget inte kan anses ha en sådan innebörd. *Stadsfullmäktige i Djursholm* uttalar att det bör vara möjligt att bevara tidigare benämningar trots att i lagstiftningen införs en enhetlig kommuntyp. En förhoppning att städer och köpingar får behålla sina benämningar uttrycks av *drätselkammaren i Västerås*. *Kommunalfullmäktige i Hallsberg* anser att varje tätortsbildning bör få möjlighet att använda benämningen stad eller köping.

Drätselkammaren i Karlshamn anser att kommitténs utredning i förevarande del är alltför knapphändig. Drätselkammaren ifrågasätter om inte stads- och köpingsbegreppen i fortsättningen skulle kunna brukas i sin hävdvunna betydelse som beteckningar på geografiska enheter med påtaglig tätortskaraktär. Tänkbart är enligt drätselkammaren att begreppen knyts till fastighetsregistreringen och därigenom får en viss rättslig stadga samtidigt som de alltjämt kan användas för sådana kommuner eller kommundelar, som geografiskt sammanfaller med en sådan enhet. En författningsmässig reglering av rätten att använda benämningarna stad och köping förordas också av *stadsfullmäktige i Vadstena, Ulricehamn* och *Karlskoga*. *Stadsfullmäktige i Vadstena* anser sålunda att de tätorter som f. n. är städer bör få behålla benämningen stad och att kommuner av viss storlek i fortsättningen skall få benämnas stad eller köping. En liknande mening företräds av *stadsfullmäktige i Karlskoga* som föreslår att kommun med stads- eller köpingsrättigheter skall få besluta att den skall behålla benämningen stad resp. köping. *Stadsfullmäktige i Ulricehamn* vill knyta stadsbegreppet till kommunernas centralorter.

Enligt *stadsfullmäktiges i Malmö* mening borde kommittén ha ägnat större uppmärksamhet åt frågan hur de tätorter, som under alla förhållanden kommer att fungera som vad man världen över betecknar som städer, skall benämnas och begränsas. Drätselkammaren anser att frågan bör belysas också från andra än snävt kommunalrättsliga synpunkter. Över huvud taget förtjänar enligt fullmäktiges mening frågan om den framtida användningen av beteckningarna stad och köping mer ingående överväganden än de som har redovisats av kommittén.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter om inte vissa primärkommuner — förslagsvis huvudstaden, de större städerna och residensstäderna — bör genom lagstiftning ges benämningen stad. Såväl hänsyn till internationellt språkbruk och betraktelsesätt som traditionella och även i viss mån praktiska synpunkter talar enligt länsstyrelsens mening för detta. Länsstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att enligt 31 § riksdagsordningen riksdagen skall sammanträda i rikets huvudstad. Behålls

benämningen stad i enlighet med länsstyrelsens förslag medför detta, tillägger länsstyrelsen, att man för övriga kommuner måste införa en gemensam benämning, förslagsvis landskommun, varvid förstaveln lands- inte skulle vara liktydig med landsbygds- utan närmast skulle motsvara förstaveln provins-.

Enligt *länsstyrelsen i Jönköpings län* bör statliga och kommunala myndigheter efter genomförandet av en reform inte utan vidare — som kommittén har tänkt sig — få använda beteckningen stad eller köping på varje tätortsbildning. Det bör knappast överlämnas åt utvecklingen att bestämma terminologin. I vart fall beteckningen stad innebär internationellt sett en högre utvecklingsgrad hos tätorter. Hänsyn bör också tas till historiska och hävdvunna förhållanden. Länsstyrelsen menar därför att beteckningarna stad och köping bör förbehållas i första hand städer och köpingar som fanns vid tiden för lagstiftningens genomförande. Frågan i vilken utsträckning beteckningarna i officiellt språkbruk skall få användas även på andra kommuner eller tätortsbildningar anser länsstyrelsen böra övervägas ytterligare för att få fram riktlinjer. Därvid bör särskilt uppmärksammas frågan om beteckningarna stad eller köping skall få användas på hela den kommunbildning som uppstår genom sammanläggning av stad eller köping med en eller flera andra kommuner. Speciellt intresse, framhåller länsstyrelsen, har denna fråga i de fall då flera sammanhängande tätorter, som nu var för sig utgör kommuner, slås samman.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att en reglering av användningen av beteckningen stad bör övervägas. Länsstyrelsen framhåller att stadsbegreppet inte bara är gammalt utan också har internationell förankring. Det är ett onödigt brott mot internationell kulturtradition att utlämna beteckningen stad till fritt merkantilt utnyttjande. Aktningen för den allmänna historiska kontinuiteten kräver enligt länsstyrelsen att beteckningen inte fritt skall kunna annekteras av allehanda mindre tätortsbildningar.

Stadsfullmäktige i Djursholm behandlar i detta sammanhang gällande praxis i indelningsärenden enligt vilken man utgår från att nuvarande städer eller köpingar inte vill mista benämningen stad eller köping. Skälen för att i det offentlighetsrättsliga författningsmaterialet införa ett enhetligt kommunbegrepp kan enligt stadsfullmäktiges mening uppenbarligen inte motivera en principiell ändring av denna långvariga och välgrundade praxis. Eftersom något uttalande i dessa frågor inte har gjorts av kommittén anser stadsfullmäktige det angeläget med ett klarläggande.

Att municipalsamhällena avvecklas vid utgången av år 1970 tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser utom två, nämligen municipalfullmäktige i två av de tre municipalsamhällena som har yttrat sig. Sålunda anför *municipalfullmäktige i Tyringe municipalsamhälle* att

man vill värna om den kommunala självbestämmanderätten och bevara den framstegstakt som kännetecknar municipalsamhället, där flera betydelsefulla frågor lösts genom kollektiva arrangemang, medan *municipalfullmäktige i Nylands municipalsamhälle* hemställer att municipalsamhällsinstitutionen får äga bestånd så länge som möjligt och att en eventuell upplösning sker efter en sådan tidsfrist att förekommande affärsverksamhet hinner avvecklas. *Municipalfullmäktige i Järpås municipalsamhälle* upplyser att municipalsamhället skall upplösas i samband med kommunsammanläggning den 1 januari 1969. *Moderkommunerna* till de tre nu nämnda municipalsamhällena tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Av yttrandet från *kommunalnämnden i Morlanda kommun*, moderkommun till Mollösunds municipalsamhälle, framgår att municipalsamhället troligen kommer att avvecklas i samband med sammanläggning av Morlanda och Östra Orusts kommuner. Sammanläggningen planeras till den 1 januari 1971. *Kvidinge kommun*, moderkommun till Kvidinge municipalsamhälle, har inte yttrat sig.

Den kommunala organisationen. Regler om ändring i kommunindelningen

I fråga om kommitténs förslag att de olika benämningarna på fullmäktige och styrelse skall mönstras ut ur lagstiftningen utan att ersättas med nya benämningar är meningarna delade bland remissinstanserna. Av 261 *kommuner* som yttrat sig tillstyrker 78 reservanternas förslag att i lagtexten skall införas enhetliga namn på fullmäktige och styrelse. *Tio länsstyrelser* har samma inställning. Reservanternas förslag på de benämningar som i sådant fall bör användas — kommunfullmäktige/kommunstyrelse — gillas i allmänhet av de instanser som önskar enhetliga benämningar. Andra namnförslag förekommer emellertid också, exempelvis kommunalfullmäktige/kommunstyrelse, kommunalfullmäktige/kommunalstyrelse, kommunalfullmäktige/kommunalnämnd, kommunstämman/kommunstyrelse, kommunfullmäktige/drätselkammare, fullmäktige/styrelse. I ett remissyttrande ifrågasätts om de av reservanterna föreslagna benämningarna är språkligt korrekta. Övriga remissinstanser — bl. a. *Svenska kommunförbundet* och *Svenska stadsförbundet* — lämnar majoritetsförslaget utan erinran.

De remissinstanser som ansluter sig till majoritetsförslaget utgår i allmänhet från att detta innebär frihet för kommunerna att använda de nuvarande benämningarna på fullmäktige och styrelse. På vissa håll yppas emellertid tveksamhet om innebörden. *Svenska stadsförbundet* framhåller sålunda att det visserligen framgår av reservanternas yttrande att majoriteten har avsett att kommunerna tills vidare skall ha möjlighet att använda de hittillsvarande benämningarna men att majoriteten inte har gjort något uttalande på denna punkt. Ett klarläggande är enligt stadsförbundets mening påkallat. Ett särskilt skäl för att behålla benämningarna stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige är f. ö. att man därmed minskar risken för förväxlingar med styrelsefullmäktige och förbundsfullmäk-

tige. *Stadsfullmäktige i Lidingsö* antar å sin sida att begreppen kommunalnämnd, drätselkammare och stadskollegium enligt kommitténs förslag inte skall förekomma i kommuner där KL är tillämplig. Fullmäktige uttalar i anslutning härtill som sin mening att samtliga städer bör få behålla nuvarande benämningar på fullmäktige och styrelse. *Svenska kommunförbundet* anför att avsikten med majoritetsförslaget torde vara att de i lagtexten angivna beteckningarna skall användas även som benämningar på resp. organ. Förslaget synes dock inte lägga hinder i vägen för att kommuner som så önskar använder andra arbetsnamn på fullmäktige och styrelse än de i lagstiftningen angivna beteckningarna.

Drätselkammaren i Karlshamn, som önskar enhetliga benämningar på kommunens fullmäktige och styrelse i KL men som förordar benämningarna fullmäktige/styrelse, framhåller i detta sammanhang önskvärdheten av att samtliga kommunala nämnder också kallas nämnder. Mot bakgrunden av förslaget om benämningen på kommunens styrelse anser drätselkammaren att begreppet styrelse inte bör användas för andra nämnder och att benämningarna brandstyrelse och skolstyrelse alltså bör ersättas med brandnämnd och skolnämnd i författningarna.

Kommitténs förslag att varje kommun utan underställning skall ha möjlighet att flytta över drätselövervaltningen till en särskild nämnd, kallad drätselråd, tillstyrks eller lämnas utan erinran av nästan alla remissinstanserna. En del — omkring 25 kommuner och en länsstyrelse — är emellertid inte övertygade om att en sådan organisation är lämplig i andra kommuner än möjligen de allra största. Det framhålls att den uppdelning av styrelsens funktioner på två olika organ som inrättande av drätselråd innebär kan göra det svårt för styrelsen att leda förvaltningen. I några fall anförs på denna grund tvekan om förslaget bör genomföras.

Kommunalnämnden i Svalöv stryker under att inrättande av en drätselråd inte fråntar kommunens styrelse dess ställning som ledande och samlande förvaltningsorgan också när det gäller ekonomiska frågor. Kommunalnämnden anser att detta förhållande bör klargöras av lagstiftaren.

Kommunalfullmäktige i Torsby avstyrker kommitténs nu ifrågavarande förslag. *Stadsfullmäktige i Hälsingborg* hävdar däremot att en organisation med särskild drätselråd bör göras obligatorisk i samtliga kommuner.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län biträder i princip kommitténs förslag rörande möjligheterna att införa särskild drätselövervaltning i kommunerna men anser att det i vanligt språkbruk ytterligt sällan förekommande ordet drätsel bör ersättas med någon annan förstavelse, exempelvis finans- eller ekonomi-. *Drätselkammaren i Oskarshamn* anser att det särskilda organet för drätselövervaltningen bör benämnas drätselkammare och inte, som kommittén föreslagit, drätselråd. Enligt *kommunalfullmäktige i Hova* står det inte i överensstämmelse med kommitténs förslag i 5 — *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 1 saml. Nr 63*

övrigt att i lagtexten sätts ut benämningen på den särskilda nämnd som drätsel förvaltningen skall kunna överföras till.

Kommitténs förslag om upphävande av föreskriften om underställning av styrelsereglemente möter principiell tveksamhet endast hos *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, som framhåller att det måste anses vara ett angeläget allmänt intresse att de reglementen som ligger till grund för fördelningen av arbetsuppgifterna mellan kommunens styrelse och drätsel-nämnd blir så distinkta och fullständiga som möjligt. Därtill kommer enligt länsstyrelsen att den prövning som kommunalbesvärsinstitutet innebär förekommer endast tämligen sporadiskt. *Länsstyrelsen i Stockholms län* finner kommitténs skäl för förslaget om slopande av underställningsplikten tillräckligt bärande men tillägger att underställning av styrelsereglementen erfarenhetsmässigt fyllt en värdefull funktion för att få fram strikta och enhetligt avfattade reglementsbestämmelser. *Kommunalfullmäktige i Täby* medger att kommitténs förslag i princip är välmotiverat. I praktiken kan emellertid statsuppsikten genom underställning av reglementen enligt kommunalfullmäktige vara fördelaktigare från kommunal synpunkt än besvärspövning av kommunala beslut om antagande av reglementen, vilken väg visat sig kunna fördröja och försvåra ett besluts genomförande.

I fråga om de av kommittén föreslagna ändringarna i kommunallagen för Stockholm anmärker *stadsfullmäktige i Lidingö, Tranås och Göteborg* samt *kommunalnämnden i Edefors* att det är inkonsekvent att inte också ur denna lag mönstra ut begreppen stadsfullmäktige och stadskollegium.

Vissa remissinstanser behandlar i detta sammanhang frågan om den särskilda kommunallagen för Stockholm bör bibehållas. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* samt *stadsfullmäktige i Djursholm* och *Göteborg* förordar en utredning om en för Stockholm och övriga kommuner gemensam kommunallag. *Stadsfullmäktige i Djursholm* tillägger att det, sedan Stockholms stad och Stockholms läns landstingskommun gått samman i en sekundärkommun, bör vara i de däri ingående kommunernas intresse att i princip överensstämmande författningsbestämmelser gäller för dem alla i fråga om bl. a. valregler och mandatperioder. Också *förvaltningsutskottet i Göteborgs och Bohus läns landstingskommun*, *stadsfullmäktige i Hälsingborg*, *kommunalnämnden i Lerum* och *Svenska landstingsförbundet* anser att en särskild kommunallag för Stockholm inte längre är motiverad. *Stadsfullmäktige i Göteborg* anser att en särskild kommunallag för de större kommunerna med en för dessa kommuners speciella behov anpassad förvaltningsreglering bör övervägas.

I fråga om den fortsatta praxis i namnfrågor i indelningsärenden anför *drätselkammaren i Kristianstad* att vid sammanläggning mellan en stad eller större tätort och en eller flera landskommuner den nya kommunen får förutsättas regelmässigt vilja erhålla stadens eller tätortens namn. En-

ligt *drättselkammaren i Oskarshamn* bör kommuner som berörs av indelningsändring beredas tillfälle att lägga fram förslag i frågan om nybildning eller utvidgning skall ske och om vilket namn kommunerna skall få.

Städernas särskilda rättigheter och skyldigheter

Att städernas auktionsmonopol avskaffas i enlighet med kommitténs förslag godtas av samtliga remissinstanser utom *stadsfullmäktige i Malmö* och *handelskammaren i Malmö*. *Stadsfullmäktige* anser att kommitténs utredning inte har gjorts så allsidig och förutsättningslös som problemet hade krävt och att med auktionsmonopolets upphävande därför bör anstå i avvaktan på ytterligare utredning. Bl. a. bör frågan om auktorisation för auktionsverksamhet ingående utredas. Det bör också övervägas om med auktorisation kan förknippas skyldighet att ta emot gods för försäljning på auktion. *Handelskammaren* vill närmast förorda att det i fortsättningen skall stå fritt för de städer som i dag upprätthåller ett auktionsmonopol att besluta i frågan om monopolet skall behållas. *Handelskammaren* anser det mindre välbetänkt att slopa det hittillsvarande skyddet för butikshandeln mot sådana konkurrensföreteelser som realisation i tillfälliga lokaler. För dylik försäljning bör principiellt krävas tillstånd på samma sätt som hittills och därvid bör tillämpas behovsprövning i enlighet med de principer som gällde innan de senaste årens liberala praxis infördes.

De remissinstanser som tillstyrkt eller lämnat utan erinran kommitténs förslag om auktionsmonopolets avskaffande godtar i allmänhet också kommitténs negativa ställningstagande i frågan om auktorisation för auktionsverksamhet. Till dessa instanser hör bl. a. *kommerskollegium*. Andra remissinstanser förordar däremot någon form av auktorisation, så t. ex. *länsstyrelsen i Kalmar län*, som påpekar att ett kringgående av föreskrifterna om realisation i näringsfrihetsförordningen annars skulle underlättas, *länsstyrelsen i Kristianstads län*, som samtidigt föreslår en relativt lång övergångstid för att frågan om åtgärder till skydd för allmänheten skall hinna utredas, *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, som anser myndighets auktorisation kunna bli till gagn för både säljare och köpare på enskilda auktioner, *stadsfullmäktige i Stockholm*, *Vadstena*, *Göteborg* och *Skellefteå* samt *drättselkamrarna i Norrköping* och *Växjö*.

Enligt *länsstyrelsen i Kalmar län* bör auktorisation av enskild auktionsförrättare meddelas efter prövning av vederbörande handelskammare enligt regler liknande dem som tillämpas vid auktorisation av fastighetsmäklare. *Stadsfullmäktige i Göteborg* samt *drättselkamrarna i Norrköping* och *Växjö* har i princip samma inställning. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser för sin del att auktorisationsuppgiften bör läggas på polismyndigheten som redan meddelar tillstånd till handel enligt förordningen den 29 december 1949 (nr 723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods. *Stadsfullmäktige i Umeå* vill att auktionsmonopolet avvecklas etappvis och tillägger att Umeå efter monopolets slopande knappast har ekonomisk

möjlighet att befatta sig med auktionsverksamhet. Stadsfullmäktige förordar att, om mono-polet slopas, kommunen får vetorätt beträffande realisationer.

I anslutning till kommitténs synpunkter på stapelstadsrätten säger sig *stadsfullmäktige i Linköping* förutsätta att i avvaktan på tullagstiftningskommitténs betänkande och därav följande lagstiftning övergångsbestämmelser tryggar förtullningsrätten i städer, där sådan finns f. n., även om stapelstadsrätten avvecklas.

Kommerskollegium kan för sin del inte finna några hinder för en avveckling av institutet stapelstadsrätt. Inte heller i övriga remissyttranden har kommitténs synpunkter mött några invändningar.

Departementschefen

Uppdelningen av kommunerna på skilda typer för landsbygd och stadsbygd är lika gammal som den kommunala självstyrelsen.

Vad som ursprungligen främst gav städerna deras särprägel var de särskilda privilegier som med början troligen under slutet av 1200-talet gavs åt städerna. I huvudsak innebar dessa privilegier en monopolställning i fråga om handel och vissa andra näringar men också andra särskilda rättigheter var av betydelse, t. ex. rätten att ta upp avgifter av olika slag. Med städernas rättigheter följde vissa skyldigheter. Delvis som en följd av städernas särställning i dessa avseenden utvecklades för deras del särskilda former för statskontrollen. Den kommunala organisationen var i väsentlig mån olika för kommunerna på landet och för städerna. De första köpingarna uppstod under 1600-talet. De var från början främst i näringsrättsligt avseende jämställda med städerna.

Städernas och köpingarnas näringsrättsliga särställning började avvecklas redan under senare delen av 1700-talet. En viss utjämning mellan den kommunala organisationen i stad och på landet skedde efter hand. 1862 års kommunallagstiftning innebar i detta avseende en viktig milstolpe.

Ännu vid ingången av 1900-talet kan uppdelningen av landets kommuner i städer och landskommuner sägas ha i stort sett sammanfallit med faktiska strukturella olikheter mellan mer betydande tätorter å ena sidan och ren landsbygd eller mindre tätorter med omgivande landsbygd å andra sidan. I den mån lagstiftningen ansågs böra ge en olikartad reglering för skilda typer av bebyggelseområden följde därför denna differentiering uppdelningen i stad och landskommun. Inom några lagstiftningsområden utgjorde köpingen eller municipalsamhället en mellanform.

Under de senaste årtiondena har de tidigare relativt stora skillnaderna mellan stadskommun och landskommun i strukturellt avseende minskat eller upphört. Många tätorter har befolkningsmässigt uppnått samma stor-

lek som t. ex. de mindre residensstäderna utan att stadsrättigheter har aktualiserats. Åtskilliga städer har inte större folkmängd eller rikare näringsliv än centralorten i större landskommuner. Ett viktigt steg på vägen mot en utjämning av de strukturella skillnaderna mellan kommunerna är den år 1962 beslutade kommunindelingsreformen. En grundläggande princip för reformen är att de nya kommunerna såvitt möjligt skall utgöras av näringsgeografiskt sammanhängande regioner. Det innebär att kommunerna i allmänhet kommer att utgöras av en centralort — i åtskilliga fall en stad eller en köping — och från näringsgeografisk synpunkt avgränsade landsbygdsområden omkring denna. Reformen har redan lett till att stora landsbygdsområden sammanlagts med åtskilliga städer. Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min föredragning beslutat proposition till riksdagen med förslag till åtgärder för reformens fullföljande.

Jämsides med denna utveckling har skett en långtgående utjämning av de rättsliga skillnaderna mellan stads- och köpingskommuner å ena och landskommuner å andra sidan. Den kommunala organisationen har sålunda förenhetligats ytterligare. Genom 1953 års kommunallagstiftning som gäller alla kommuner utom Stockholms stad tillskapades en för alla kommundyper gemensam kommunallag. Magistraten, som ursprungligen var det organ som utövade huvuddelen av den särskilda statsuppsikten över städerna, upphörde vid utgången av år 1964. Den enda organisatoriska skillnad som står kvar är — utom de olika benämningarna på kommunerna och på kommunens fullmäktige och styrelse — den för städerna exklusiva möjligheten att bryta ut handhavandet av stadens drätsel från kommunens styrelses uppgifter och lägga denna uppgift på en drätselkammare, varefter kommunens styrelse benämns stadskollegium. Efter 1964 års beslut om avveckling av vissa städernas rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten kvarstår bara städernas auktionsmonopol och vissa städers ställning som stapelstäder. Inom viktiga lagstiftningsområden har bestämmelserna för stad och land närmats till varandra eller — när i ny lagstiftning en differentiering funnits också i fortsättningen påkallad — denna i allmänhet inte grundats på kommunernas ställning som stad eller landskommun utan på kommunernas eller kommundelarnas faktiska tätortsgrad eller liknande förhållanden. Som exempel härpå kan nämnas hälsovårds-, ordnings- och brandlagstiftningen. Förslag till ny fastighetsbildningslagstiftning och lagstiftning om en enhetlig underrättsorganisation som remitterats till lagrådet resp. genom proposition förelagts riksdagen och som torde träda i kraft under första hälften av 1970-talet är andra exempel. På ett annat viktigt område som innehåller skilda regler för stad och land — byggnadslagstiftningens — har nyligen tillsatts en utredning med uppdrag att lägga fram förslag till en helt ny lagstiftning. Det kan förutses att på detta område liksom på andra lagstiftningsområden, där en översyn pågår eller framdeles kommer att ske, kvarstående — i allt väsent-

ligt formella — rättsliga skillnader mellan kommuntyperna kommer att utmönstras.

Det är mot denna bakgrund naturligt att frågan om en enhetlig kommunbeteckning tagits upp. Ett annat skäl härför har varit att markeringen — genom olika kommunbeteckningar — av uppdelningen på skilda kommuntyper ansetts i vissa fall utgöra ett hinder för en önskvärd sammanmältning av kommuner.

Som jag förut framhållit har genom ändringar i den kommunala indelningen redan bildats flera kommuner av en gammal stad eller köping och kringliggande vidsträckt landsbygd. När kommunindelingsreformen genomförts kommer antalet sådana kommuner att vara mycket stort. Enligt praxis i indelningsärendena blir dessa kommuner städer resp. köpingar. Det strider emellertid mot det allmänna språkbruket och den traditionella uppfattningen av stads- och köpingsbegreppen att benämna en kommun med en sådan struktur stad eller köping. För att få till stånd en bättre överensstämmelse mellan de officiella benämningarna på kommunerna och en sådan uppfattning skulle det vara nödvändigt att i fortsättningen frågå denna praxis och i stället pröva från fall till fall i indelningsärendena vilken beteckning som skall gälla. Också en översyn av beteckningarna på de kommuner som inte väntas bli föremål för indelningsändringar borde i så fall företas. En sådan prövning från fall till fall av frågan om lämplig kommunbeteckning skulle ändå inte kunna leda till någon fullständig överensstämmelse mellan det allmänna språkbruket och de officiella beteckningarna eftersom kommunerna i så stor utsträckning kommer att samtidigt inrymma både en mer betydande tätort och ren landsbygd eller mindre tätorter med kringliggande landsbygd.

Det är alltså ofrånkomligt att ett fortsatt bruk av skilda kommunbeteckningar kommer att sakna förankring i det allmänna språkbruket och den traditionella uppfattningen av stads- och köpingsbegreppen. Detta förhållande utgör i och för sig ett starkt motiv för att de nuvarande kommunbeteckningarna ersätts med en enhetlig beteckning. Härtill kommer att de nuvarande stads- och köpingsbegreppen i allt väsentligt har förlorat sitt tidigare rättsliga innehåll. Övervägande skäl talar i detta läge för kommunalrättskommitténs av en i huvudsak enhällig remissopinion understödda förslag om införande av en enhetlig kommunbeteckning. Jag förordar därför att förslaget genomförs.

Innebörden av den reform som jag sålunda förordar blir att beteckningarna landskommun, köping och stad inte längre blir giltiga som beteckning på viss kommun som sådan eller dess administrativa område. Som enhetlig beteckning på den borgerliga primärkommunen bör, som kommittén i stort sett utan invändning från remissinstanserna har föreslagit, användas uttrycket kommun. Bruket av uttrycket stad och köping i andra sammanhang blir

givetvis liksom hittills beroende av en fri språkutveckling. Motsvarande gäller självfallet i fråga om uttryck som innehåller ett sådant ord som förstavelse, t. ex. stadshus, stadspark och stadsteater.

Den förordade reformen får vidare vissa konsekvenser för tillämpningen av KIL. Som jag anfört inledningsvis förutsätts i KIL två former av kommunsammanläggningar. Ingår stad eller köping jämte en eller flera landskommuner i sammanläggningen är praxis den att landskommunerna upplöses medan staden eller köpingen består och utvidgas med landskommunernas områden. Läggs hela landskommuner samman upplöses samtliga dessa och en ny kommun bildas. Skälet till särbehandlingen i indelnings-sammanhang av städer och köpingar är att dessa med hänsyn till städernas och köpingarnas särställning i vissa avseenden ansetts böra behålla sin identitet. Den vidgade kommunen behåller i regel stadens resp. köpingens namn. Den enda skillnad i rättsverkningar härutöver mellan de två sammanläggningsformerna är att vid nybildning nyval av fullmäktige och nämnder är obligatoriskt medan i utvidgningsfallet Kungl. Maj:t prövar efter omständigheterna — främst med hänsyn till storleken av den befolkningsförskjutning som sker — om nyval skall äga rum. Införs en enhetlig kommunbeteckning bör inte längre någon särbehandling ges vissa kommuner i indelningsärendena. I stället bör Kungl. Maj:t fritt välja den sammanläggningsform som är den lämpligaste med hänsyn till alla omständigheter som bör beaktas i det särskilda fallet.

Det är tydligt att införandet av en enhetlig kommunbeteckning kan medföra vissa övergångsproblem av praktisk natur. Sålunda måste man t. ex. inom kommunerna anpassa sig till den nya kommunbeteckningen. En motsvarande anpassning måste ske inom andra områden, t. ex. i den officiella statistiken. Vad jag nu anfört talar för att med genomförandet får anstå någon tid, förslagsvis till årsskiftet 1970/71. Härför talar vidare dels att det största antalet kommunindelingsändringar hittills inom ramen för den pågående kommunindelingsreformen torde ske den 1 januari 1971, dels att inom flera viktiga rättsområden där skilda regler för stad och land f. n. gäller ny, redan utarbetad lagstiftning med enhetliga regler kan väntas träda i kraft vid eller omkring den tidpunkten eller ny lagstiftning kan hinna förberedas för ikraftträdande till dess.

Reformen bör som kommunalrättskommittén föreslagit genomföras så att i de kommunallagar där kommuntyperna presenteras eller omnämns på annat sätt, nämligen i KL, KLS, KIL, LL och KFL, beteckningarna stad, köping och landskommun tas bort eller byts ut mot beteckningen kommun för den borgerliga primärkommunen. Bestämmelserna i LL om valkretsindelning, som innebär att städer i sak har en viss särställning i förhållande till köpingar och landskommuner, bör dock lämnas orubbade i avvaktan på den översyn av dessa regler som förbereds av kommunalvalskommittén. Kommitténs arbete är inte avslutat och kan alltså inte leda till nya regler

för 1970 års val. För att regler i annan lagstiftning — liksom nyssnämnda regler i LL — som alltjämt knyter an till de gamla kommunbeteckningarna inte skall förlora denna anknytning fordras en övergångsbestämmelse att sådana regler i fortsättningen i princip skall avse samma kommuner som tidigare.

Införs en enhetlig kommunbeteckning uppkommer frågan om skilda beteckningar i olika kommuner skall användas på kommunens fullmäktige och styrelse. Kommunalrättskommittén har inte varit enig i denna fråga. Kommitténs majoritet förordar att i KL bara talas om kommunernas fullmäktige och styrelse som begrepp. Syftet härmed torde vara att kommunerna tills vidare skall ha möjlighet att använda de tidigare beteckningarna på dessa organ. I gamla städer skulle sålunda t. ex. beteckningarna stadsfullmäktige och drätselkammare kunna användas. En minoritet föreslår att i KL införs beteckningar på ifrågavarande kommunala organ varigenom andra beteckningar utesluts. Som sådana beteckningar föreslås kommunfullmäktige och kommunstyrelse. Enligt min mening skulle det vara i hög grad ägnat att skapa osäkerhet om innebörden av reformen om de gamla beteckningarna på kommunens fullmäktige och styrelse behölls. Genom användningen av skilda beteckningar på dessa organ skulle skapas föreställningen att olika kommunbeteckningar fortfarande var giltiga. Jag förordar därför att enhetliga beteckningar på kommunens fullmäktige och styrelse införs i KL och KLS. Minoritetens förslag till beteckningar har tillstyrkts av nästan alla remissinstanser som biträtt minoritetens förslag i övrigt. Andra förslag har emellertid också förts fram — kommunalfullmäktige/kommunstyrelse, kommunalstyrelse eller kommunalnämnd; kommunstämman/kommunstyrelse; kommunfullmäktige/drätselkammare; fullmäktige/styrelse. Jag finner inget av dessa förslag vara bättre än kommittéminoritetens. De beteckningar denna föreslagit har den fördelen att de är korta men ändå på ett uttömmande sätt anger organens funktion. Jag förordar alltså som enhetliga beteckningar på kommunens fullmäktige och styrelse kommunfullmäktige resp. kommunstyrelse. Ändringarna föranleder vissa ändringar också i LL, KIL och KFL samt lagen om kommunala sammanläggningsdelegerade.

Kommunalrättskommittén har vidare föreslagit att den enda kvarstående organisatoriska skillnaden mellan de olika typerna av kommuner skall upphävas genom att möjlighet öppnas för alla kommuner att flytta handhavandet av kommunens drätsel från styrelsen till en särskild nämnd. Som framgår av redogörelsen för remissyttrandena är värdet av en sådan särskild drätsel förvaltning omstritt. Det föreligger enligt min mening inte skäl att frånta de kommuner som nu — efter Kungl. Maj:ts prövning — har stadskollegium möjligheten att låta ett särskilt organ handha kommunens drätsel. Denna möjlighet bör då inte vara förbehållen endast vissa

kommuner. Jag förordar därför att kommitténs förslag i denna del genomförs. I detta sammanhang förordar jag vidare i enlighet med kommitténs förslag att skyldigheten enligt KL att underställa beslut om inrättande av ett särskilt drätselorgan och om antagande av styrelsereglemente Kungl. Maj:ts resp. länsstyrelsens prövning tas bort. Skäl saknas i det läget att ha kvar motsvarande skyldighet för Stockholm att underställa beslut om antagande av reglemente för stadskollegiet, borgarrådsberedningen och drätsel-nämnden Kungl. Maj:ts prövning. Jag förordar alltså att också denna skyldighet tas bort.

Också i kommun där handhavandet av drätseln flyttas till en särskild nämnd bör styrelsen benämnas kommunstyrelsen. Den nämnd som i en sådan kommun har hand om kommunens drätsel bör benämnas drätsel-nämnd. Jag förordar att KL och KLS ändras i enlighet härmed.

Municipalsamhället är en specialkommun för handhavande av i första hand ärenden enligt BL för område på landet. Av de fyra municipalsamhällen som finns kvar f. n. har två ställt sig negativa till kommitténs förslag att municipalsamhällena skall avskaffas. Dessa två municipalsamhällen ingår emellertid i kommuner som enligt gällande planer för kommunindelningen skall läggas samman med stad. De skulle alltså under alla omständigheter enligt nuvarande ordning ha upplösts i samband med sammanläggningen. Beträffande ett av de fyra municipalsamhällena planeras enligt uppgift upplösning den 1 januari 1971. Att något behov av att skapa nya municipalsamhällen inte längre föreligger har länge stått klart. Den särskilda kommuntypen municipalsamhälle bör avskaffas samtidigt som en enhetlig kommunbeteckning införs för landskommuner, köpingar och städer.

Med införandet av en enhetlig kommunbeteckning sammanhänger frågan om städernas auktionsmonopol och stapelstadsrätten skall avvecklas.

När avvecklingen av städernas rättigheter och skyldigheter beslöts hade kommunalrättskommittén fått i uppdrag att utreda frågan om auktionsmonopolet och denna fråga behandlades inte i det sammanhanget. Kommittén föreslår nu att monopolet upphör vid utgången av år 1972. Remissinstanserna är i allmänhet positiva till förslaget. På sina håll ifrågasätts om inte frågan om auktorisation av dem som driver auktionsverksamhet bör tas upp i detta sammanhang. De remissinstanser som avstyrker förslaget motiverar auktionsmonopolets behållande med att detta har samma funktion som ett auktorisationsförfarande.

Enligt min uppfattning finns det inte någon anledning att på ifrågavarande område låta de nuvarande städerna behålla en särställning. Inget har framkommit som ger vid handen att förhållandena i nuvarande landskommuner med tätorter med i huvudsak samma struktur som städer i fråga

om befolkning, näringsliv o. d. eller i städer som inte utövar auktionsmonopolet skulle motivera någon form av reglering av auktionsverksamheten. Tillräckliga skäl att för tillgodoseende av intresset av allmän insyn i och kontroll av auktionsverksamheten behålla eller utvidga auktionsmonopolet synes därför inte föreligga. Skulle ett behov härav uppkomma får emellertid frågan tas upp i annat sammanhang för landet i dess helhet. Jag föreslår alltså att kommunerna likställs i ifrågavarande avseende genom att auktionsmonopolet upphävs. Som kommittén föreslagit bör detta ske först vid utgången av år 1972.

I fråga om stapelstäderna är bara vissa särregler i tullagstiftningen av intresse. Denna lagstiftning ses f. n. över av tullagstiftningskommittén. I avvaktan härpå bör några åtgärder på detta område inte vidtas. Stapelstädernas särställning utgör inte något hinder för att genomföra den reform i fråga om enhetlig kommunbeteckning som jag förordat.

Inte heller finns anledning att i detta sammanhang behandla några av de särregler som i övrigt gäller för de skilda typerna av kommuner. Införandet av en enhetlig kommunbeteckning medför att i ny lagstiftning regler med anknytning till de gamla kommunbeteckningarna inte införs och att vid översyn av äldre lagstiftning regler med sådan anknytning bör ändras.

Specialmotivering

1 § KL och 1 § KIL

I 1 § första stycket KL sägs i första meningen att riket är indelat i kommuner och i andra meningen att kommunerna är landskommuner, köpingar och städer. Enligt 1 § KIL förstås i den lagen med kommun landskommun, köping och stad.

Kommittén föreslår att andra meningen i 1 § första stycket KL samt hela 1 § KIL upphävs.

Kammarkollegiet anser att förslaget innebär att KL kommer att sakna uppgift om vad som avses med kommun. Kollegiet, som finner detta otillfredsställande, föreslår att i 1 § KL sägs att kommunerna är borgerliga primärkommuner. En sådan begreppsbestämning behövs enligt kollegiet i sådana författningar i vilka begreppet kommun f. n. används i annan betydelse, t. ex. förordningen den 3 juni 1965 (nr 268) om skatteutjämningsbidrag. Enligt 2 § nämnda förordning förstås i förordningen med kommun landskommun, köping, stad, landstingskommun, församling, pastorat och annan kyrklig samfällighet som har beskattningsrätt. Att där byta ut landskommun, köping eller stad mot kommun anser kollegiet inte tänkbart. Enligt kollegiets mening skulle det vidare vara direkt olämpligt att inte i KIL uttryckligen ange på vilka slags kommuner lagen är tillämplig, sär-

skilt som 2 kap. KIL inleds med en paragraf i vilken anges på vilka slags församlingar lagen är tillämplig. Också i 1 § KIL bör därför enligt kollegiet begreppet kommun definieras som borgerlig primärkommun.

Departementschefen. Enligt numera tillämpad lagstiftningspraxis används beteckningen kommun i samma betydelse som borgerlig primärkommun, dvs. som en sammanfattande beteckning på landskommun, köping och stad när inte annat sägs. Beteckningen borgerlig primärkommun har däremot inte hittills använts i författningsspråket. Jag kan inte finna att något skulle stå att vinna genom att införa denna beteckning. Jag förordar alltså att kommitténs förslag i fråga om 1 § KL och 1 § KIL genomförs. Genom ändringen i KL slås fast att kommun används som enhetlig beteckning på vad som tidigare betecknades som landskommun, köping resp. stad.

75 § KL

Enligt första stycket skall fullmäktiges beslut om allmän plan för innehållningen med stads donationsjord för att få gällande kraft godkännas av länsstyrelsen.

Kommittén föreslår att denna bestämmelse flyttas till KLP.

Departementschefen. Statsmakternas tidigare omnämnda beslut om avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten innebar bl. a. att städernas innehav av donationsjord skulle avvecklas. Kammarkollegiet har uppgett att plan som nu är i fråga under senare år fastställts bara för två städer. Dessas innehav har avvecklats eller skall inom kort avvecklas. Som kammarkollegiet anfört bör därför bestämmelsen upphävas helt.

Lag med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.

Som jag redan framhållit måste en särskild bestämmelse ges som fr. o. m. den 1 januari 1971, då beteckningarna landskommun, köping och stad mönstrats ut ur bl. a. KL, reglerar tillämpningsområdet för bestämmelser i annan lagstiftning med anknytning till dessa kommunbeteckningar. En regel härom bör ges i en särskild lag. I denna bör vidare tas upp en bestämmelse att föreskrift som anknyter till de genom ändringen i bl. a. KL utmönstrade beteckningarna på kommunens fullmäktige och styrelse samt drätselorganet i stad med stadskollegium skall avse motsvarande organ enligt deras nya beteckningar.

I denna lag har också bestämmelser om avskaffande av municipalsamhällena och av städernas auktionsmonopol sin plats.

Jag förordar att lagen benämns lag med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.

1 §.

I princip bör bestämmelse om landskommun, köping och stad avse kommun som enligt den kommunindelning som gällde vid utgången av år 1970 var landskommun, köping resp. stad. För kommun som berörs av ändring i kommunindelningen den 1 januari 1971 eller senare bör gälla detsamma som om hittillsvarande praxis i fråga om kommunbeteckningar fortsatte att tillämpas. Det betyder att stads- resp. köpingsbestämmelser bör avse inte bara kommun som består av en gammal stad resp. köping utan också kommun i vilken en gammal stad resp. köping ingår. I de senare fallen bör emellertid Kungl. Maj:t ha möjlighet att i ärende om ändring i kommunindelningen inskränka en bestämmelses giltighet till viss del av kommunen, närmast till den del som motsvarar den gamla staden resp. köpingen. Bestämmelse om landskommun bör gälla, förutom kommundelar som genom sådant förordnande undantas från stads- och köpingsbestämmelsers giltighet, kommun som består av ett eller flera områden vilka enligt den vid utgången av år 1970 gällande kommunindelningen utgjorde eller ingick i landskommun.

Jag förordar att bestämmelsen utformas i enlighet härmed.

3 §.

De återstående municipalsamhällena bör upplösas genom beslut i varje särskilt fall. Frågor härom torde få anmälas senast under år 1970 för Kungl. Maj:t. Alla bestämmelser om municipalsamhälle bör upphöra att gälla vid utgången av år 1970. Jag förordar att sådana bestämmelser i KL, KIL och KFL upphävs i samband med de ändringar som jag förordar i övrigt. Som jag redovisat tidigare finns emellertid åtskilliga bestämmelser om municipalsamhälle också i annan lagstiftning. Dessa bör upphävas genom en generell bestämmelse, som lämpligen tas in i denna paragraf.

4 §.

De nuvarande städernas auktionsmonopol bör upphävas i princip vid utgången av år 1970. Därefter kan alltså ingen kommun börja utöva ett sådant monopol. De städer som utövar monopol vid utgången av år 1970 bör dock — såsom förordats i det föregående — få fortsätta härmed till utgången av år 1972. För det fall att kommun, som motsvarar sådan stad, den 1 januari 1971 eller senare berörs av ändring i kommunindelningen bör föreskrivas att kommun i vilken stadens område ingår får utöva monopolet inom detta område eller det större område som Kungl. Maj:t i ärende om ändring i kommunindelningen bestämmer. Regler härom bör ges i denna paragraf.

Ikraftträdande m. m.

Den särskilda lagen bör liksom de förordade lagändringarna träda i kraft den 1 januari 1971. Utan särskild föreskrift skall de nya bestämmelserna redan dessförinnan tillämpas i fråga om åtgärder som behövs för eller avser bestämmelsernas framtida tillämpning. Det innebär t. ex. att de nya bestämmelserna skall beaktas i sådana beslut om ändring i den kommunala indelningen som skall träda i kraft den 1 januari 1971. För att åstadkomma att de allmänna kommunalvalen år 1970 kommer att avse kommunens fullmäktige enligt dessas nya beteckning bör emellertid vissa bestämmelser i KVL ändras med verkan redan fr. o. m. nämnda val. Frågan härom torde få anmälas i annat sammanhang.

Hemställan

I enligt med det anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753),
- 2) lag om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50),
- 3) lag om ändring i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning,
- 4) lag om ändring i lagen den 3 december 1965 (nr 596) om kommunala sammanläggningsdelegerade,
- 5) lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319),
- 6) lag om ändring i lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund,
- 7) lag med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m. m.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson